

LLUC

GENER • 86

Núm. 725

225 pts.

DOSSIER EUROPA - SITGES i CARBONERS

ENTREVISTA: ANTONI SERRA / AURELI ARGEMI

Si els seus estalvis són petits, raó de més per beneficiar-se del nostre servei "ESTALVI TERCERA EDAT". Tindrà la confiança d'un bon banc i traurà un bon rendiment dels seus diners.

Per a nosaltres, la Tercera Edat és la primera. I ho demostrarem cada dia.

ESTALVI TERCERA EDAT
Un estalvi de primera

Per poc que hi posi, en traurà molt.

ABE n. 13/74 ? © C de P

BANCA CATALANA
BANC INDUSTRIAL DE CATALUNYA

SUMARI

LLUC

Revista mensual
 Gener 86. n° 725
 ANY LXVI

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
 Monestir de la Real
 07010 Palma de Mallorca

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n° 619
 Telèfon 723299
 07080 Palma de Mallorca

Director:

Bartomeu Suau Tugores

Conseller Delegat:

Ramón Ballester i Vives

Caps de Redacció:

Climent Picornell
 Pere Llabrés i Martorell

Secretari de Redacció:

Mateu Morro i Marcé

Consell de Redacció:

Antoni M. Thomas
 Lleonard Muntaner i Mariano
 Antoni Nadal i Soler
 Gaspar Valero i Martí
 Príam Villalonga de Cantos
 Catalina Mir i Fullana

Publicitat i Coordinació:

Bernat Calafat

Administració i subscripcions:

Jordi Valls

Subscripció: 2.500 ptes. anuals
 Estranger: 2.400 ptes. anuals
 Preu de l'exemplar: 225 ptes.

**ELS ARTICLES PUBLICATS EN
 AQUESTA REVISTA
 EXPRESSEN UNICAMENT
 L'OPINIÓ DELS SEUS
 AUTORS.**

Disseny: Jaume Falconer

Maquetació: Agustí Caro

Fotocomposició:

Taller de composició S.A.

Impressió: Planisi

Dipòsit Legal: P.M. 276-1958
 I.S.S.N.: 0211-092X

Portada _____ JAUME PINYA (Pintura)

Pàg. 3 _____ EDITORIAL

Pàg. 4 _____ DOSSIER EUROPA

Pàg. 10 _____ POLÍTICA

Pàg. 12 _____ OPINIÓ'61

Pàg. 13 _____ CULTURA

Pàg. 15 _____ SOCIETAT

Pàg. 19 _____ SOCIETAT PRETURISTICA

Pàg. 23 _____ L'ESGLÉSIA NOSTRA

Pàg. 25 _____ ART

Pàg. 28 _____ CUINA

Pàg. 29 _____ DIVULGACIÓ HISTÒRICA

Pàg. 31 _____ EN MIQUEL PER LA CUINA
 PASSATEMPS

Pàg. 33 _____ LLIBRES

Pàg. 34 _____ CRE • A • CCIÓ

Pàg. 36 _____ AGENDA

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5104063850

CÒMODA

FÀCIL

SEGURA

RÀPIDA

ACTUAL

Arguments directes, senzills,
perquè pensam que la senzillesa
no lleva eficàcia.
Avui, gràcies a la targeta
«Sa Nostra», podeu disposar,
ingressar i estar al corrent de les
vostres operacions sol·licitant el
saldo de la vostra llibreta o
l'extracte del vostre compte corrent.

**SERVIU-VOS
AUTOMÀTICAMENT**

**CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"**

EUROPA DELS POBLES I EUROPA DELS ESTATS

És inevitable que l'atenció, a les primeries de l'any 1986 es dirigeixi cap al fet de la integració de l'Estat Espanyol dins la Comunitat Econòmica Europea. L'aspiració de l'adhesió sentida durant tants d'anys —i sentida més fortament quan Europa era un dels miralls de les llibertats democràtiques— ara és ja una realitat.

De les Illes Balears estant, el sentiment podem dir que era, més o manco, semblant al de la resta de pobles de l'Estat. Nogensmenys algunes matitzacions es poden fer. Sembla clar que les avaluacions d'aquesta adhesió per les illes s'han fet —públicament, almanco—, des d'un punt de vista econòmic. Quasi únicament i exclusivament. Ningú no pot negar, però, que sempre hi ha hagut un substrat —o un superestrat— polític, afegit a la cosa econòmica.

Des del primer punt de vista —l'econòmic— hom entén que les conseqüències seran, si més no, neutres. El nostre puntal econòmic més important, el turisme, i les seves activitats connexes, no se'n ressentirà gaire, ni positivament, ni negativa. Tal vegada alguns subsectors econòmics es veuran desfavorits i altres més beneficiats. Si hem de fer cas a l'informe elaborat pel "servei d'economia" del Banc Exterior d'Espanya, en conjunt, l'economia balear es veurà lleugerament afavorida.

Des de l'altre punt de vista: què significarà políticament l'entrada a la C.E.E. per a les Illes? Deixant de banda els aspectes psicològics, tan treballats per la propaganda —"som europeus"—, no cal oblidar que existirà un debilitament de les postures del Govern Central, ja que moltes de les decisions ja no es podran pendre a Madrid sinó que això es farà a Brussel·les. Però la tan anomenada "Europa dels Pobles" (o de les "Regions" com la solen anomenar els tecnòcrates) entesa com una aspiració que pretén fer sentir la veu de les comunitats autònomes més diferenciades —en el nostre cas els Països Catalans—, tindrà un camí molt més difícil. Ho fa pensar així el fet que el Govern Central és partidari de mantenir la imatge d'un Estat uniforme —com ho féu recentment a la gran exposició "Europalia", que es muntà a Bèlgica— i, el que és més important, amb una llei electoral per al Parlament Europeu que no tindrà en compte l'Estat de les Autonomies, sinó que es farà en base a una circumscripció electoral única: l'Estat espanyol.

Després del primer emmirallament —ja hi som i a la fi! etc.— Cal repensar correctament el que significa integrar-nos econòmicament dins un gran mercat i les conseqüències polítiques i culturals que això du aparellades. Les Illes Balears —mediterrànies geopolíticament i segons creu algú, també culturalment— es poden veure més i més integrades dins l'Europa Nord-Mediterrània i oblidar definitivament el seu paper de cruïlla entre les dues ribes del Mare Nostrum.

És evident que cal potenciar el paper de les Illes Balears dins la Comunitat Econòmica Europea —tot i que hem de ser conscients que pertanyem a una comunitat reduïda poblacionalment— com una comunitat amb identitat pròpia, i també, tenir esment de les negociacions que econòmicament puguin afectar-nos. I treballar per fer prevaler l'Europa dels pobles a l'Europa dels Estats.

PER LA CEE A L'EUROPA DELS POBLES

JAUME CORBERA I POU

ENTREVISTA AMB AURELI ARGEMÍ, SECRETARI GENERAL DEL C.I.E.M.E.N.

Ja hi som! Des del Cap d'Any del 1986 tots els catalans del sud del Pirineu hem entrat, arrossegats per l'estat espanyol del qual som serfs, dins l'anomenat "Mercat Comú" europeu. I amb nosaltres hi han entrat tots els pobles ficats —*vellis nolis*— dins el mateix sac hispànic, inclosos els portuguesos.

Feia molts d'anys que se'n parlava; feia molt de temps que els governs espanyols successius —des dels darrers d'en Franco— hi somiaven, amb la C.E.E. Ara que ja tenim —diuen— "democràcia" ("demo..." què?), aquell somni s'ha convertit en realitat. Ja som europeus...! Però..., volem dir que els catalans no ho hem estat sempre, europeus? Volem dir que ser de la C.E.E. és realment fer part d'Europa? De quina Europa? De l'Europa ètnicament, lingüísticament i culturalment diversa? O de l'Europa oficialista, estatalista, capitalista i uniformadora? De l'Europa *real* o de l'Europa *oficial*? Què en traurem els catalans del sud d'aquesta incorporació al Mercat Comú per a les nostres reivindicacions nacionals? Anam per bon camí els qui volem una Europa dels Pobles?

Tot això són qüestions que els qui cercam el reconeixement dels nostres drets nacionals ens hem plantejat i que, ben probablement, ens han quedat sense resposta en bona part. I perquè ens en donàs, precisament, una resposta, n'he parlat amb n'Aureli Argemí, Secretari General del Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i Nacionalitats (CIEMEN), entitat que des de fa 10 anys brega arreu de l'Europa Occidental perquè les reivindicacions de totes les nacions sense estat que hi sobreviuen siguin conegudes i reconegudes. Vet aquí, a continuació, l'entrevista que hi he mantengut.

P.- Es diu que l'entrada d'Espanya a la C.E.E. significa la nostra inclusió a Europa. Creus que realment ara els catalans serem *més* dins Europa que no hi hem estat fins ara?

R.- Certament que estarem més dintre d'Europa. Però aquest més vol dir que serem millor "integrats" en el marc del Mercat Comú Europeu. O, en altres paraules, estarem més a l'abast d'una mena de supermercat que, com tots els supermercats del món, serveixen per vendre i comprar. Serem més dintre d'Europa un objecte de consum, com els altres europeus que han entrat en aquest nou jo mercantil.

És clar que aquesta és una descripció caricaturesca, però amb un fonament real. Hi ha, per a ser justos, alguns aspectes que suposaran un marc humà més ampli del que les fronteres estatals que hem de sofrir ens han impedit, de moltes maneres, de tenir-hi un ple accés. Això suposarà una major possibilitat d'un intercanvi de relacions humanes més obert, més positiu i més enriquidor. I encara, aquest nou contacte amb la resta d'Europa significarà un major suport a la dinàmica de democratització, no pas en el sentit exacte que com a poble oprimat desitjariem, sinó en tant que farà més difícil, pels compromisos adquirits institucionalment, de despertar-nos un dia sota un cop d'estat o empresonats

pels dimonis seculars que ens vénen, periòdicament, de l'oest peninsular.

D'altra banda, no seran pas més o manys integrats a Europa. Perquè nosaltres ja som part d'Europa. Com els altres europeus. Potser fins ara no érem ben integrats a Europa. Per una manca de coneixement, per certes reticències heretades d'una formació que ens havia girat d'esquena al que passava en altres països europeus, particularment en el camp de les llibertats, per uns tancaments de moltes classes. Tanmateix cal constatar que molts europeus estan —estan— condicionats per unes idees fetes, prefabricades, sobre allò que som. Ben sovint ens han mirat o jutjat en un sentit pejoratiu, gairebé com un cos estrany, no europeus. ¿Potser, a partir d'ara, hi haurà una nova dinàmica que possibilitarà un millor coneixement mutu i, sobretot, un millor reconeixement recíproc? Ja ho veurem.

P.- Es pot parlar de la C.E.E. com d'una Europa unida?

R.- Sí i no; la CEE pretén arribar a una certa unió d'Europa Occidental —per tant, ja deixa una part fora, l'Europa oriental— sobre la base del sistema econòmic —capitalista— que els diversos estats que integren aquesta banda d'Europa han assumit. La unió europea, doncs, és, simplement, el propòsit d'aconseguir una millor coordinació entre estats capitalistes a fi de fer front, conjuntament, a la competitivitat que prové dels altres grans blocs que es reparteixen el món. És a dir, la unió europea és un "bloc", una necessitat imposada per l'existència d'uns blocs que es "menjarien" Europa si aquesta no es posés a la mateixa altura. Dintre d'aquest marc, els estats europeus intenten anar més lluny i els respectius governs no es cansen de proclamar que amb la confluència d'interessos comuns es consolidarà la pau interna europea, tantes vegades trencada durant el que portem de segle. Igualment parlen d'un progrés comú en el respecte i promoció de les llibertats civils. Per ara, però, la tendència és que els estats, en lloc d'afavorir el desenvolupament de les llibertats o de la democràcia es troben més d'acord a controlar-les i a fixar-los uns límits.

P.- La C.E.E. és l'Europa dels Pobles?

R.- Certament, no. Recentment un ministre mallorquí al govern de l'estat espanyol, el Sr. Fèlix Pons, ho ha recordat. Més encara, ha afirmat que és incompatible l'Europa dels Estats amb l'Europa de les Nacions, almenys tal com entenem —o entenc— la paraula "nació". L'estructuració de la "unitat" europea es fa des dels estats, amb els estats i en benefici dels estats tal com es configuren avui. Els pobles europeus sense estat propi hauran de restar marginats. O sigui, que no ens podem fer il·lusions d'uns canvis substancials en aquest aspecte si ens atenem al que pretenen els estats europeus en la realització de la seva "unitat" europea.

P.- Des del punt de vista del nacionalisme dels Països Catalans, l'entrada al "Mercat Comú" és un pas endavant, un pas endarrere o, simplement, un restar allà mateix?

R.- Malgrat el que he respost en la pregunta anterior, crec que amb l'entrada al Mercat Comú, tenim una gran oportunitat històrica, que serà positiva o negativa en la mesura que la sapiguem aprofitar. Em sembla evident que és

impossible pretendre mantenir les prerrogatives dels estats singulars, les seves Sobiraniaes exclusives i exclusivistes, i al mateix temps fer funcionar uns organismes de poder i representativitat efectius intereuropeus. Aquesta impossibilitat la demostra la constant conflictivitat que hi ha, per exemple, entre el Parlament Europeu i els governs estatals. Els diputats europeus es queixen sempre que se'ls priva de les competències reals i molts ja es posen la qüestió sobre el significat mateix de les institucions superestatals europees. En el cas que aquestes vagin assumint les competències que, lògicament, haurien de tenir, els estats es veuran obligats a replantejar-se la seva mateixa existència o, almenys, les justificacions ideològiques que els fan existir. De moment hi ha una crisi, més o menys latent, a l'interior dels estats, d'uns estats que ja han perdut, en la pràctica, molts dels seus poders. Les multinacionals, els moviments socials, els mitjans de comunicació i d'informació, etc., són poders que els estats ja no controlen; més aviat són aquests els que van controlant-los. Les citades declaracions del ministre Fèlix Pons són una reacció lògica de signe conservador, tancat, d'un "nacionalisme estatalista" anacrònic, davant la pèrdua de poder i credibilitat dels estats. Dins d'aquesta perspectiva, de la progressiva descomposició dels estats, els principals enemics de les nacions o pobles que no es volen sotmetre a les "invencions" de Pobles, en majúscula, corresponents als territoris estatals, per més artificials que siguin, ni als "Nacionalismes" estatals, muntats per donar una façana de validesa als estats, tenim l'oportunitat històrica de fer sentir, en un nou context, les nostres reivindicacions nacionals o de poble real. Els nostres interlocutors han de ser, en aquest sentit, el Parlament Europeu i contemporàniament l'opinió pública europea, intoxicada per les "teories" de caràcter estatal i estatalista. És cert que el Parlament Europeu el formen elegits en tant que pertanyents als estats, però al seu interior es van produint corrents que van més enllà dels interessos estatals. En tot cas, si som capaços d'introduir-nos en aquests corrents i d'influir-hi, l'entrada al Mercat Comú pot ser-nos positiva. Depèn en gran part, dels "nostres" polítics i dels "polítics" que elegirem per al Parlament Europeu. La responsabilitat és també de cada ciutadà dels Països Catalans.

P.- Creus que el fet de ser de la C.E.C. ens pot ajudar a estrènyer els lligams amb les altres nacions *prohibides* de l'Europa Occidental? I a esborrar la frontera que separa la Catalunya Nord de la del Sud?

R.- Començaré a contestar la segona pregunta: la més facilitat d'establir contactes o, almenys, de circular per Europa, que ens faculden els reglaments interns de la CEE, ens permet una aproximació i, tal vegada, portar endavant una dinàmica d'unió, en els fets, amb Catalunya Nord que, almenys per la proximitat geogràfica i per les possibilitats de mercat, ja es va decantant cap al Sud. Cal, evidentment, no detenir-nos en aquest graó en l'escala de la unió entre catalans. Hem de desfer la frontera mitjançant el reforçament dels contactes culturals, ara més possibles que abans, i anar-nos aproximant a mida que es vagi produint el desmantellament dels estats opressors, el francès i l'espanyol; desmantellament que també ens pertoca a tots els qui lluitem pels nostres drets nacionals, accelerar.

Accelerar el desmantellament dels estats —i ara responc la primera pregunta— significa, al meu entendre, abans de tot, proposar i difondre a l'interior de les nacions prohibides d'Europa, el projecte de l'Europa de les Nacions, com a projecte "alternatiu" prou atraient. En positiu, construïm. Perquè aquest projecte pretén retornar el protagonisme a les persones i als pobles reals d'Europa. Perquè és humana i humanitzador. Perquè es fonamenta en l'exercici del

dret de tots els pobles a l'autodeterminació, a la no discriminació, a la descolonització en els seus diversos aspectes, els vells i els nous. Perquè es basa en la força de la raó i no en la raó de la força, en el progrés humà que s'oposa als miratges de tans altres "progressos" esclavitzadors de la CEE.

Avui, davant la manipulació dels europeus per tal que esdevinguin millors compradors i millors venedors, objectes d'un supermercat i consumidors perfectes, segons ho dicin les sofisticades i anònimes màquines programadores, l'"Alternativa" de l'Europa de les Nacions és una finalitat capaç d'estrènyer més la cooperació i la solidaritat entre els pobles marginats. Alhora, pot ser una invitació a tants europeus que posen la persona, i la comunitat de la qual cada un d'ells se sent membre, com a prioritari per a qualsevol projecte de futur i que, per tant, refusen el "Sistema" imperant, contrari a l'alliberament de les persones i dels pobles.

Així, doncs, diguem-ne per contraposició, el fet de ser de la CEE ens ajudarà a obrir més els ulls i a veure millor per què val la pena lluitar.

P.- Creus en la possibilitat real d'aconseguir una veritable Europa dels Pobles unida, des de dins les estructures de l'actual C.E.E.?

R.- D'alguna manera ja ho he explicat en les altres respostes. Dins les estructures de la CEE no hi cap la idea de la unió europea dels Pobles. Amb tot, preveient on ens condueix la CEE, trobem les condicions per crear una dinàmica comparable a la que va fer néixer l'esperit de les "revolucions" humanitzadores que han conmogut el panorama europeu en els moments de grans crisis. Per citar uns exemples, recordem com els europeus van saber sortir-se de l'Absolutisme, amb la difusió de les idees revolucionàries que es sintetitzaran en la "Declaració dels Drets Humans Individuals"; a la Industrialització, que aguditzà els conflictes de classe, els europeus van elaborar les idees de la revolució social que posaven les bases per caminar cap a la justícia dintre de la societat. Ara, amb l'era postindustrial, que ens duu al consumisme pel consumisme, ¿per què els europeus no serien capaços de promoure una revolució que definiria "dels drets col·lectius", d'aquells drets que, precisament, es refereixen a l'alliberament globalitzador dels pobles?

P.- En conclusió, quina valoració fa el CIEMEN en l'existència mateixa de la C.E.E. i de la nostra incorporació a aquesta? Positiva? Negativa? Indiferent?

R.- El treball del CIEMEN des de la seva fundació, ara fa deu anys, ha estat enfocat sempre cap a la defensa dels drets col·lectius dels pobles. Som conscients que és el treball de la puça contra l'elefant, que hem emprés una tasca que apunta a la "utopia". Però també som conscients que la "revolució" a la qual dediquem els nostres esforços, tot i ser d'una minoria minoritària, valgui la redundància, pot esdevenir un ferment. ¿Quantes persones van arriscar-se a promoure les "revolucions" de què parlava abans? A l'inici, quatre gats, i a més, perseguits perquè feien nosa als "Sistemes". Avui el CIEMEN ja ha fet una mica de forat. Mentre responc aquestes preguntes, estem a les vigílies de la Conferència de Nacions sense Estat d'Europa Occidental, d'un esdeveniment que esperem que tindrà el seu impacte. Si aquesta Conferència ha estat factible és, en gran part, gràcies al treball de cada dia d'un reduït nombre de persones que pertanyen al CIEMEN.

Bé, m'he permès aquesta introducció perquè em sembla essencial per respondre la pregunta. El CIEMEN valora la CEE com una realitat indefugible. És en el context també d'aquesta realitat que cal seguir la trajectòria comen-

GRANDESA I MISÈRIA D'EUROPEÏTAT

TONI QUINTANA

La princesa Europea.

Europa, filla de Fénix segons Homer, d'Agenor, rei de Fenícia, segons una història posterior; la seva bella va encendre l'amor de Zeus qui, en forma de bou blanc, se va atracar a ella i la se'n va dur a Creta on va donar llur tres fills: Minos, Rhadamantys i Sarpedon.

Hi ha altres formes de contar-ho, però totes coincideixen en el mateix: la civilització —és a dir la Creta de Minos, la minoica— neix a una illa del mediterrani i la mare és una bella princesa oriental.

Pot resultar coincidència, però aquesta idea que atribueix a Europa ser la cuna de la civilització mai ha passat de moda i avui torna a cavalcar amb força. Els que defensen aquestes posicions se'ls coneix com eurocentristes. Eurocentristes, aquests amb problemes de consciència, són també els que es "federen" a "El Instituto de Cooperación Iberoamericana" contribuint a engrandir l'involucionisme del terme *hispanitat*. Aquest V Centenari pretén que els precolumbins no tenien llengua, i per tant no devien parlar, que no tenien religió i no devien orar, que no tenien administració i tot era un caos. Un no s'explica com degueren sobreviure 9000 anys abans de JC.

Els europeus, tan bells i tan lliures.

Bé, però què és això d'Europa i qui són els europeus? La veritat és que fa uns quants anys es tenia clar el que era Europa. Europa —la princesa del conte— era bella, era un continent que quedava molt lluny d'aquí on hi havia sistemes democràtics que segons pareixia funcionaven molt bé, on els homes eren molt lliures, i on es refugiaven els que no podien respirar aquí. Després, quan ens va ser arribada l'hora de ser demòcrates a nosaltres també, i es va comentar tant i tant que Europa admirava i reconeixia el procés que ens duia a la democràcia, els europeus ens començaren a donar motius per a desconfiar d'ells. No s'explica molt bé perquè ens rentaven tant la cara. ¿Seria qüestió d'aliances atlàntiques?

D'europeus n'hi havia de dos tipus: els intel·lectuals, persones íntegres i molt cultes com Sartre, Sciaccia, Burgess, i n'hi havia d'altres que anomenaven "guiris" i que ens eren més propers per esser els que s'engataven, insolaven i s'ofegaven a les nostres costes.

Ara, i després d'haver sentit parlar tant D'Europa, d'haver-la visitada, i conegut els europeus al seu país, ja no sé molt bé què és això. Precisament ara, que ens disposam a ser ciutadans europeus, és quan més dubtes m'assalten sobre el seu sentit i significat. L'esceptisme es menja qualsevol projecte.

Resulta que m'he de sentir europeu quan en realitat me costa exercir la meua ciutadania mallorquina. Nosaltres, que ara començàvem a digerir en comunitat què era això de la "diversidad de los pueblos de España", ens cau ara, i ens atrapa, una xarxa d'europeïtat.

Ara que ja sabem que els europeus no són ni prop ferhi aquells éssers intel·lectualment perfectes, moralment íntegres i físicament alts i d'ulls clars, no sé quina avantatge ens comporta ser europeus. Fins i tot a França descarrilen

cada. L'estem estudiant, analitzant, valorant, per tal puntualitzar les nostres estratègies per fer avançar les igualment realitats que defensem. En tot cas la "revolució" per la qual reptem no és una "revolució" cruenta, no estem per la violència. És pedagògica, constructiva. Hem optat per la via del convenciment, del diàleg, per clarificar idees i posicionaments. Sense, però, ambigüitats. Estem segurs que, com deia abans, la força de la raó és capaç de vèncer la raó de la força. La CEE és, o millor, serà, una nova força que almenys en molts aspectes no ens ajudarà pas, al contrari, a avançar cap a l'Europa de les Nacions. Tanmateix és una força amb les seves febleses i les seves contradiccions que ens obren portes, sense voler-ho, a les nostres reivindicacions col·lectives, nacionals. A la unitat dels interessos, oposem la unitat de la solidaritat desinteressada; a la unitat reduïda a una part d'Europa que sintonitza amb un "sistema" determinat, oposem la unitat de la cooperació en l'alliberament de tots els pobles del món; al conservadurisme dels estats oposem el progrés de la democràcia real...

I guanyarem —ho diria amb un somriure que els qui s'arrapen als poders qualificarien de "païf" o d'il·lús— la "revolució dels drets col·lectius".

Les respostes de n'Aureli Argemí són, en bona manera, optimistes. En qualsevol cas, la C.E.E. no és pitjor que Espanya, i la seva pròpia desigualtat interna, molt més marcada a causa de la seva enormitat física, pot fer-la, si sabem aprofitar-nos-en, més feble i més vulnerable per als nostres interessos. Però, realment, el nostre esforç haurà de ser constant i durador. Sabrem els catalans, i sobretot els de Mallorca, mantenir aquest esforç sense defallença? Si volem que ens coneguim i ens respectin amb la nostra pròpia identitat, així ho haurem de fer. Es tracta, com diu n'Aureli, de perserverar en la defensa dels drets col·lectius del nostre poble; ara, dins el marc europeu tant com dins l'espanyol. Ara més que mai, Europa també és un repte per a nosaltres. □

trens, a Gran Bretanya hi ha accidents d'aviació, a Alemanya hi ha gats que saben de Secrets d'Estat, a Itàlia presideix el govern un socialista... Ara, precisament ara, no li veig cap utilitat esser europeu.

No li veig ni la contrapartida econòmica. Perquè no és el mateix integrar-se a la CEE el 1962 que el 1985. Abans es tractava de crear un mercat d'expansió per a una Europa que creixia o que reixia com l'au Fènix, i que de fet encara tenia la possibilitat de tornar a ser l'eix de l'economia de tot el planeta. Avui USA i "Los Japoneses" són els capdavanters; ni Alemanya Federal sap si podrà fer front a l'exigència tècnica i econòmica que suposa el SDI.

El Mercat Comú es tanca en ell mateix i es prepara per fer front a l'investida USA i nipona que ens ve. Això ho sabia González i s'esforça per integrar-nos dins la fortalesa al temps que vacil·lava amb els sudamericans. Ara Alfonsín i Sanguinetti li demanen col·laboració. Es com si la hispanitat els hagués donat l'esquena a uns polítics, sobretot el primer, que ens ha donat lliçons de processos democratitzadors fent asseure els militars terroristes davant un jutge.

Europa de l'est o uropa central?

Jo estic segur que els nostres governants no creuen que ser europeu sigui entrar a la CEE. Ser europeu és, per a ells, estar també a l'OTAN, compromesos a la defensa d'Occident. Resulta que allò que se'n diu Europa de l'Est, la que queda a la dreta després de traçar una línia que unesqui les penínsules de Jutlàndia i Itàlica i que geogràficament és Europa Central, no interessa i no interessa perquè està al marge de la CEE i la OTAN. Si Europa és allà on s'instal·la la cultura cristiana, i aquesta és una bona idea d'Europa, això exclou bona part de la península i, en canvi, inclou tota l'Europa Central. Cristians han estat els hongaresos, els polacs, el txecs, els iugoslavs. Així resulta que la persecució de "Solidaritat" ha anat a més de contra l'organització sindical contra l'Església. Ser catòlic allà és una senya d'identitat, forma part de la tradició cultural i per això l'estreta relació Sindicat/Església.

Aquests europeus de mercats i aliances pretenen que nacions amb història tormentoses i fragmentades, amb llengües estranyes com Polònia, Iugoslàvia, Hongria, Txecoslovàquia no són Europa. Bartok (hongarès) o Kafka (txec) són alguns dels exponents del cercle cultural que nasqué a Europa Central abans de la Segona Guerra Mundial que de no haver estat per l'alta no ens seria tan aliè. Una llàstima, que el 1945 s'establís un abisme i es reforçàs la divisió iniciada al XIX quan els efectes de la Revolució Francesa no entren a l'Europa Central. Àustria és una excepció d'aquest conjunt central, però no és de la CEE ni de la OTAN. Aquest país és un misteri, un bon paisatge pels espies com han mostrat Graham Greene i Orson Welles.

Què és la música clàssica, tan europea ella, sense Europa Central? Allà les llengües són diferents, les fronteres són producte d'invasions, conquestes i ocupacions, i tot això conforma una Europa apartada d'occident i que manté la característica europea per autonomia: la diversitat. No han forjat grans nacions (La Grandeur) ni imperis (The British Empire), no han exultat triomfalment el seu ser, i els que ho han fet, els germànics, ha estat sobre l'anihilament dels jueus que tan densament poblaven o poblaven el centre d'Europa.

Si l'Europa de manual no reivindica aquests països en el seu projecte unitari és que l'Europa que es pretén no és autèntica perquè li'n manca una part: la barroca, la irracional, la musical, la filosòfica.

Europa, la mestra.

Europa per culturitzar ha envaït, conquistat i sotmés. Conceptes tan universals com el de cultura acaben per ser imperials (o imperialistes), i precisament és l'Europa culta o de la cultura la que ens ha fascinat o ens fascina, la que fa venir els ianquis a passar un any, els americans del sud a viure o refugiar-se, els africans a prostituir-se, i els nipons a retratar-la. Per la cultura es vol seduir, per la cultura cap a la glòria. Per a mi no existeix una idea cultural comuna a Europa i això perquè Europa és el màxim de diversitat en el mínim d'espai.

Què pretén l'Europa de la CEE i l'OTAN incorporant el sud? Europeitzar-nos i això vol dir integrar-nos a una civilització on no hi ha dolors, on s'ha perdut el sentit de cel o infern; on tot és un tèrbol, boirós, insà purgatori.

Així i tot hi ha una Europa que m'interessa; aquella que es pot conèixer amb una motxilla i un terrail, o aquella que es fa amb cotxe. És una Europa decadent que encara aliena alguns dels seus habitants, i qui s'aliena o és alienat experimenta amb noves formes de vida i contribueix definitivament a modernitzar la societat. No són més que uns romàntics —els que aprofundeixen en la vida i els entiment que produeixen un art popular (còmic, música, robes fosques, pentinats agosarats, el cos deixa de ser instrument de treball per convertir-se en instrument de comunicació visual i afectiva, els desigs de viure que es fan notar sobretot a la festa). Aquests moderns no són més que un estatge, tal vegada al terminal, d'una història que va començar després de la segona Guerra Mundial.

Ara bé, no és aquesta una decadència en el sentit moral del terme, sinó que es tracta d'un concepte estètic i ètic per tant. És una decadència que ha creat dos tipus de sentiment; els dels que aspiren a la unitat i supòs que a la grandesa, i la dels que ho neguen tot, sobretot la tradició, mentre els primers es recolzen en ella per unificar.

Aquesta Europa a la qual ens incorporam ha instal·lat la seva capital a una de les ciutats més avorrides del continent, una ciutat sense sorpreses que no destaca per l'arquitectura, ni per la vida cultural, ni pels bars; sols destaca per la quantitat de funcionaris que la poblen: una ciutat grisa.

Així ho tenim; haurem d'aprendre més llengües. □

L'EUROPA DE LES NACIONS HA COMENÇAT A NÉIXER

AURELI ARGEMÍ*

Em sembla que la majoria, si no tots, els participants en la CONSEO l'han valorada com un esdeveniment històric. Encara que calgui donar a aquesta definició un reguitzell de matisos i s'hagi de pronunciar amb sordina, sense cap aire triomfalista.

Al meu entendre —i parlo des de l'experiència d'haver contribuït, a partir del treball col·lectiu i ja decennal del CIEMEN, a elaborar i difondre les idees que han estat la base de la CONSEO— amb aquesta iniciativa, s'ha culminat un procés i n'ha començat un altre. Amb la CONSEO la realitat secular de l'Europa dels seus pobles reals s'ha convertit en projecte de futur i en dinàmica nova. M'ex-

plico: per primera vegada en la història europea dels últims anys s'ha aconseguit reunir, al voltant d'una mateixa taula, representants dels sectors vius i vivificadors de la societat europea, dels sectors polítics, sindicals i culturals, que, dintre d'un ampli ventall d'opcions, tenen clars els fets de pertànyer a nacions sense estat i de treballar per als seus respectius alliberaments. D'altra banda, aquesta reunió no ha significat una mera trobada puntual. Ha estat l'ocasió de comprometre's tots els participants a crear, més enllà de les relacions bilaterals i circumscrites entre partits, sindicats i associacions culturals, una força compacta per anar avançant, conjuntament, cap a la vertebració d'una Europa humana i humanitzadora, en tant que alternativa a l'Europa dels Estats, fundada en termes de poder i de mercat o, millor, de supermercat. En definitiva, deshumanitzadora i, per això, manipuladora de conceptes prou atractius com són els d'unitat, democràcia, llibertat...

Amb la CONSEO, amb les decisions que s'hi han manifestat, la "utopia" de l'Europa de les Nacions s'ha apropiat, s'ha vist més factible. Hem constatat que existeix un corrent comparable al que hi havia en els períodes, semblants al nostre, de grans crisis de valors ètics, de referències ideològiques, d'estructures econòmiques i socials, que, en els darrers segles, han viscut els europeus. La CONSEO s'ha posat, efectivament, en línia de les "revolucions" humanitzadores que han canviat profundament el curs de la història, el panorama humà europeu i àdhuc mundial. Si a l'Absolutisme els europeus saberen trobar la sortida amb el procés "revolucionari", a finals del segle XVIII, que es vertebrà al voltant de la Declaració dels Drets Humans Individuals; si a la Industrialització, al segle passat, amb l'agudització dels antagonismes de classes, els europeus s'en sortiren amb la "revolució" social; ¿per què els europeus, davant l'era Postindustrial, del consumisme pel consumisme, no sabrien oposar-hi la "revolució" dels drets col·lectius de tots els pobles a disposar d'ells mateixos, a no ser colonitzats ni discriminats, en cap aspecte, en tant que antídoto globalitzant a les noves formes d'esclavitud i de destrucció de l'"espai i dels àmbits creatius d'alliberament", en el sentit més profund de la paraula? Sens dubte, la proposta de la CONSEO d'estudiar i llançar aviat una Declaració Universal dels Drets Col·lectius es troba en aquesta línia. L'aportació de les experiències alliberadores dels pobles de l'anomenat Tercer Món, invitats, expressament, a la CONSEO, ha de ser un element essencial en el contingut de l'esmentada Declaració.

Dins la perspectiva de donar un "altre" impuls a la construcció del progrés humà alliberador, com explicita el Comunicat final de la CONSEO, "en què la unitat del teixit social derivi de la solidaritat i de la justícia, i la pau sigui conseqüència del respecte als drets col·lectius", la CONSEO és un pas endavant positiu. El més progressista.

És veritat, i no hem d'amagar-ho, que a la CONSEO mancaren molts, potser la majoria numèrica, dels qui haurien pogut ser-hi; que a la CONSEO érem una reduïda representació (tot i sumar més de cent delegacions). Sense prejutjar aquestes absències voluntàries —perquè moltes altres forces representatives hi eren convidades— la CONSEO, també en això, ha estat en una línia històrica. En els inicis, els processos "revolucionaris" europeus quants els protagonitzaren? En tot cas, la dinàmica "revolucionària" dels drets col·lectius és un fet. Ara cal potenciar-lo i integrar-hi els "absents". Aquesta és la responsabilitat dels qui l'hem engegada i dels qui han de permetre l'estructuració de la seva continuïtat (de moment el Comitè Internacional i el Secretariat permanent). Fins a la constitució de l'Assemblea alternativa de les Nacions sense Estat, anunciada en el Comunicat final de la CONSEO.

L'Europa de les Nacions ha començat a néixer, bé que sigui una realitat més vella i viva que els estats promptes a matar-la. L'Europa de les Nacions s'ha constituït en un repte pel qual els participants en la CONSEO no escatimarem esforços per fer-lo viable. El balanç, hem d'esperar-ho, igualment serà positiu. Ho comprovarem en la segona sessió de la CONSEO a celebrar en un termini no superior als dos anys. □

*Secretari General del CIEMEN

La mesa de la conferència la van formar membres de nacions sense Estat d'Europa

CONSEO

JAUME SERRA

Mentre una bona part dels Estats Europeus Occidentals tanquen el cercle del Club anomenat "Comunitats Econòmiques Europees", les nacions sense Estat propi englobades essencialment, dins dels dominis d'aquests estats, es reuniren en la "Conferència de Nacions sense Estat d'Europa Occidental" (CONSEO), a Barcelona, els dies 27-30 de Desembre de 1985. Des de que la idea d'aquesta Conferència fou llançada en el transcurs de les Jornades Internacionals del Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i Nacionalitats (CIEMEN) de 1981. Han passat uns anys intensos de contactes i col·laboracions entre moltes forces pertanyents a diverses nacions sense estat europees per vertebrar-ne el contingut i els objectius. La CONSEO, doncs, és el resultat d'un treball internacional, en el sentit propi de la paraula, i no una iniciativa nascuda de l'atzar.

Amb la CONSEo es pretenia abans de tot, reafirmar públicament, l'existència i la vitalitat d'uns pobles que, malgrat ser formadors d'Europa, es veuen privats de participar, com a tals, en els projectes d'unitat europea preconitzats pels Governaments Estats constituints. El fet d'aquesta exclusió no els és, o no els hauria de ser, tanmateix, motiu de frustració. Al contrari va ésser una oportunitat històrica per elaborar, proposar i decidir-se a portar a terme, conjuntament, projectes que fomentassin alternatives humanes i humanitzadores als projectes estatals d'unitarisme Europeu calculats en termes de poder. Els projectes unitaristes estatals, en efecte, seguint la lògica del capitalisme que féu néixer l'Estat Modern Europeu i que ideològicament els ha anat justificant, intenten adequar els mateixos estats a les noves necessitats dels mercats interns i mundials. L'Europa dels Estats no és, en tot cas, l'Europa dels seus pobles. Únicament ho seria si tots els pobles europeus, sense exclusió, fossin els reals protagonistes del disseny que afavorís la cooperació mútua.

Dins d'aquesta perspectiva, la "Unitat" Europea prendria un sentit ben divers. Implicaria, com a condició prèvia, que tots els pobles europeus exercissin els drets col·lectius que pel fet d'existir ja posseeixen. Suposaria que cada poble contribuís, en primera persona a la "Unitat", tot aportant-hi el que és, la seva diferència. La "Unitat" no seria limitada al marc actual dels Estats de la CEE.

La "Unitat" tendria el nom de "Solidaritat".... Europea i Mundial.

Heus ací el repte que afrontà la CONSEo. Un repte que, per primera vegada en el nou context d'Europa, s'explicità amb les veus d'un ampli ventall de forces que vivifiquen les nacions sense estat d'Europa Occidental, amb el suport de representants de Moviments Nacionalistes d'altres continents.

Un repte històric perquè de la CONSEo ha sortit la voluntat compartida d'atreure els "Altres Europeus" cap a les alternatives que porten a l'alliberament dels pobles, a la "Unitat" fecunda de tota la humanitat, perspectiva de cada una de les identitats ètniques o nacionals que la defineixen.

CONSEO

Conferència de Nacions sense Estat de l'Europa Occidental
 West Europe without state Nations Conference
 Conferenza di Nazioni senza Stato dell'Europa Occidentale
 Conférence de Nations sans État de l'Europe Occidentale
 Conferencia de Naciones sin Estado de Europa Occidental

Programa

• El 27 de Desembre a les 17 hores es va donar la benvinguda a les Delegacions presents, entre les quals hi havia en Jaume Serra, delegat de L'Obra Cultural Balear.

• Dia 28 de Desembre a les 9 hores s'iniciaren les reunions per comissions, es reuniren cinc comissions que treballaren els següents temes:

A) Normalització lingüística com a instrument per a la reconstrucció Nacional. Varen fer de protaveus de la Delegació catalana en Xavier Pla i en Jaume Serra.

B) Estratègies per a avançar en els processos d'auto-determinació.

C) Anàlisi de la repressió dels estats sobre els moviments d'alliberament nacional i defensa, per part de les nacions sense estat, dels drets col·lectius.

D) L'ordre econòmic europeu en relació a les nacions sense estat.

E) Mitjans per a enfortir les relacions internacionals de les nacions sense estat.

• Dia 29 de Desembre es varen debatre i aprovar les resolucions presentades per les comissions i es realitzà la 2ª Sessió Plenària.

• Dia 30 de Desembre, es celebrà la 31 Sessió Plenària. Aprovació de les conclusions i de la Declaració de la CONSEo, i l'acte de Cloenda.

En quant a les conclusions de la Comissió que tractava de la normalització lingüística, es va dir que les lluites lingüístiques i culturals són factors determinats per l'alliberament dels pobles. També s'afirmà que normalització lingüística implica la utilització normal d'una llengua en tots els dominis i s'exigí l'oficialització de totes les llengües nacionals oprimides.

Entre les Delegacions presents, n'hi havia de l'Estat Espanyol (De Galícia, el País Basc i els Països Catalans) i d'altres llocs d'Europa Occidental (Delegacions del Moviment Independentista Cors, Grups Occitans, Flamencs, de Sardènia, Gal·les, la Vall d'Aosta i Irlanda entre altres).

CONSEO

PARTICIPANTS

- A NOSA TERRA (Galiza, Galícia)
- ASOCIACION SOCIO-PEDAGOGICA GALEGA (AS-PG) (Galiza, Galícia)
- BLOQUE NACIONALISTA GALLEGO (BNG) (Galiza, Galícia)
- CONFEDERACION DE LAS CALANDRETAS (Occitània, Occitània)
- CONFEDERAZIONE SINDICALE SARDA (Sardínia, Sardènia)
- CUNSLTA DI A GHJUVENTU NAZIONALISTA CORSA (CGNC) (Còrsica, Còrsega)
- CYNDEITHAS YR IAITH (Cymur, País de Gal·les)
- ELSASS LOTHRINGERVOLKSBUIND (EL) (Elsass, Alsàcia)
- EMGANN (Breizh, Bretanya)
- EQUIPE D'ACTION CULTUREL (EAC) (Vallée d'Aoste, Vall d'Aosta)
- EUSKAL HERRIAREN AUTODETERMINAZIOAREN ALDE ELKARTE (Euskadi, País Basc)
- EUSKAL KULTURAREN BATZARREA (EKB) (Euskadi, País Basc)
- FLEURISH NATIONALIST WRITERS UNION (VVNA) (Vlaanderen, Flandes)
- FRIESLAND MOVEMENT
- GESTORAS PRO-AMNISTIA (Euskadi, País Basc)
- HERRIA 2000 ELIZA (Euskadi, País Basc)
- INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS (IEO) (Occitània, Occitània)
- INTERSINDICAL DOS TRABALLADORES GALEGOS (INTG) (Galiza, Galícia)
- JEUNESSES VALDOTAINES (Vallée d'Aoste, Vall d'Aosta)
- KELENNERIEN WAR AR BREZHONNEG EN DESKADUREZH PUBLIK (KBDB) (Breizh, Bretanya)
- KEVREDIGEZH AR STUDIEREN WAR AR BREZHONNEG (KSB) (Breizh, Bretanya)
- MOVIMENT AUTONOMISTA OCCITAN (MAO) (Occitània, Occitània)
- MOVIMENT SOCIALISTA AUTONOMISTA OCCITAN "VOLEM VIURE AL PAIS" (MSAO) (Occitània, Occitània)
- MOVIMENTO FRIUL (Friul, Friül)
- MOVIMENTO CORSU PER L'AUTODETERMINAZIONE (MCA) (Còrsica, Còrsega)
- PARTITU SARDU DE ATZIONE (Sardínia, Sardènia)
- PLAID CYMRU (Cymru, País de Gal·les)
- RADIO ONDE FURLANE (Friul, Friül)
- SARDINNYA E LIBERTADE/SAR-

DENYA I LLIBERTAT (Sardínia, Sardènia)

- SINDICAT AUTONOME VALDOTAINE DES TRAVAILLEURS (SAVIT) (Vallée d'Aoste, Vall d'Aosta)
- SINDICAT OCCITAN DELS ENSENHAIRES (SOC) (Occitània, Occitània)
- SINDICATU DI TRAVAGLIATORI CORSI (STO) (Còrsica, Còrsega)
- SINN FEIN (Eire, Irlanda)
- SKOAZELL VREIZH (Breizh, Bretanya)
- SLOVENSKA SKUPNOST (Slovenija, Eslovènia)
- STORUM AR BREZHONNEG (Breizh, Bretanya)
- UNION DA MOCEDADE GALEGA (UMG) (Galiza, Galícia)
- UNION VALDOTAINE (UV) (Vallée d'Aoste, Vall d'Aosta)
- URDD GOBARTH CYMRU (Cymru, País de Gal·les)
- VALADOS OCCITANOS (Occitània, Occitània)

INVITATS

- AD-MAPU (Indus Mapuches, Xile)
- BUREAU EUROPEEN DES LANGUES MOINS REPANDES
- CENTRO CHITAKOLLA (Bolivia)
- CERCLE FRANZ FANON (Martinica, Guadalupe i Guaiana)
- COMITE SE SOUTIEN AUX PRISONNIERS POLITIQUES (CSPP) (Antilles)
- GROUPE DE BARBADOS
- DEMOKRATISCHE ALTERNATIVE (DA) (Suïssa)
- FRONT POPULAIRE DE LIBERATION DE L'ERITREE (PLE) (Eritrea)
- GRUP NACIALISTA BUBI 1r. D'ABRIL
- GROUPE D'ESTUDES SUR LA PROJET FEDERALISTE EN AFRIQUE AÜTRALE
- INDIGENOUS WORLD
- INTI
- MISATAN (Indis miskitos, Nicaragua)
- NACION ANDALUZA (Andalusia)
- ORGANITZACIO PER A L'IALLIBERAMENT DE PALESTINA (OLP)
- PARTI COMMUNISTE POUR LA LIBERATION ET LE SOCIALISME (PKLS) (Martinica)
- ROLDE DE ESTUDIOS NAZIUNALISTA ARAGONES (Aragó)
- SINDICATO DE OBREROS DE CAMPO (SOC) (Andalusia)
- UNION PATRIOTIQUE DU KURDISTAN (UPK) (Kurdistan)
- UNION POPULAIRE POUR LA LIBERATION DE LA GUADELOUPE (UPLG) (Guadalupe)

CRÒNICA POLÍTICA DE 1985

per ANTONI NADAL

LA FI DELS TRASPASOS

L'any 1985 va començar al nostre país amb una de les inflacions més elevades de tot l'Estat, amb un nombre superior als 50.000 treballadors desocupats (un 7% més que el gener de 1984) i amb tres assumptes que atragueren l'atenció política: la discussió del Projecte de Llei de pressuposts generals de la Comunitat Autònoma per al 1985, la conclusió del procés de transferència i les activitats de la Comissió d'investigació sobre les vinculacions del president Canyelles amb les empreses adjudicatàries d'obres "Construcciones Torcal, S.L." i "Promociones Zeus, S.A."

En efecte, al final del mes de gener es donà pràcticament per enllestida la primera fase del procés de traspasos de competències i serveis de l'Administració central a l'Administració autonòmica; un procés dut a terme ensems amb altres tretze comunitats. Més envant, aquest procés conjunt es manifestaria com a limitador de la potencialitat de l'Estatut de les Illes, atès que les proposicions d'ampliació de competències presentades amb posterioritat pel Parlament balear a les Corts foren rebutjades per qüestions d'oportunitat i per criteris polítics generals. En el darrer bloc de transferències cal esmentar la de l'Institut de reforma i desenvolupament agrari (IRIDA), les d'algunes competències de l'Administració institucional de sanitat assistencial, la de laboratoris agraris i de sanitat i producció animal, la de funcions i serveis en matèria d'ordenació del litoral, la d'abocaments a la mar i la de ports, etc. No hi entraren ni els transports marítims entre les illes ni la dels ferrocarrils, els quals havien estat objecte de negociació, i que hauran esperar, com els recursos i aprofitaments hidràulics, el termini de cinc anys a què refereix l'article 148.2 de la Constitució espanyola. Això no obstant, el caràcter tècnic del procés centrà les negociacions en la valoració del cost efectiu dels serveis.

La conclusió del procés de traspasos vingué acompanyada de l'anunci de la reducció de les transferències del Fons de compensació interterritorial (FCI), una decisió a la qual

també es pot atribuir un caràcter limitador, en aquest cas de les inversions per al desenvolupament comunitari. El malestar vertader esclatà, però, quan el ministre Solchaga comunicà en una reunió del Consell de política fiscal i financera el retall de la participació de les CC.AA. en els Pressuposts de l'Estat per al 1986, dins la política de reducció del dèficit públic, alhora que s'anul·laven els convenis subscrits amb l'Administració central, un fet que segons el conseller Soler forçaria l'executiu balear a l'endeutament. Tots els partits a excepció de la Federació Socialista Balear criticaren el retall pressupostari, però també fou censurada l'acceptació per part del Govern balear dels percentatges provisionals oferts per l'Administració central després d'haver-los desaprovats. Més tard, l'anunci de Solchaga fou matisat pel seu col·lega Fèlix Pons, en el sentit que es respectarien els compromisos assumits i que es revisaria el sistema de distribució dels recursos del FCI amb uns criteris més favorables per a les Illes. Uns dies després, el 17 de setembre, se celebrà una reunió de la Comissió de transferències (que per primera vegada d'ençà de la seva constitució comptà amb representants de tots els grups del Parlament balear) en la qual es fixà en un 0,01% el percentatge de participació de la nostra comunitat en els tributs no cedits de l'Estat per al 1986.

També s'arribà a l'acord de cessió parcial de tributs a la C.A.

D'altra banda, els Pressuposts generals per al 1985 foren aprovats pel Parlament balear el dia 14 de març amb l'oposició, ja habitual, dels grups Socialista i Esquerra Nacionalista (PSM) i amb un volum global de 11.056.599.296 pts. i una emissió de deute públic a llarg termini de 1.450.000.000 ptes. Quant als Pressuposts per a l'exercici de l'any 1986, el retall pressupostari de l'Estat ha reduït en prop de 2.000 milions les previsions fetes. Enguany, els Pressuposts de la C.A. assoliran la suma de 13.008.658.368 ptes., de les quals 5.824.000.000 ptes. derivaran de la participació en els Pressuposts generals de l'Estat. En els Pressuposts de les Illes ja es té en compte l'assumpció autonòmica de la recaptació i la gestió dels tributs sobre el patrimoni, les successions, les transmissions patrimonials i els actes jurídics documentats.

ELS ESCÀNDOLS I LES CORRUPTELES

Al llarg de 1985 el Govern balear ha estat, un cop més, pedra d'escàndol. A l'inici d'aquesta crònica ja ens hem referit a les activitats de la comissió creada per investigar les vinculacions del president Canyelles amb dues empreses adjudicatàries d'obres. Com era d'esperar, el Grup Popular volgué sortir-se'n al més aviat possible i per aconseguir-ho comptà amb la intervenció del president de la Comissió, l'honorable conseller Gilet, i la col·laboració del Grup Regionalista. Abans d'acabar el mes de febrer, el Parlament aprovà el dictamen de la Comissió, en el qual s'assegura que Canyelles es desvinculà a temps de l'empresa Torcal i que mai no fou accionista de l'altra, Zeus, societat anònima. Els grups Socialista i Nacionalista d'Esquerra (PSM) hi presentaren sengles vots particulars mostrant llur desacord.

El mes de febrer, també, el conseller d'Agricultura i Pesca reconegué les irregularitats de cinc subvencions concedides a agricultors oliverers. (No sabem estar-nos de comentar que el funcionari que en fou responsable avui

presideix la Federació agrícola i ramadera balear, integrada a la CAEB).

Les denúncies de contractacions de personal i de compra de béns i serveis irregulars han estat tan contínues que una simple enumeració d'elles excediria d'espai de què disposam, sobretot si hi afegíssim les crítiques al programa d'inversions i de subvencions. Hi apuntarem, sense cap ànim de preferència, les l'alt cost de manteniment del creuer "Balears" i la de les subvencions atorgades a familiars d'alts càrrecs del Govern. Tanmateix, allò que passà de ratlla fou l'acrobàcia practicada pel conseller Sáiz en dimitir per prendre possessió d'una plaça d'enginyer tècnic de l'Ajuntament de Calvià, deixar plantat l'Ajuntament i recuperar el càrrec de conseller. Tot això, d'amagat del Parlament i amb el vist i plau, per raons "humanitàries", del president Canyelles. Un mes després, el 12 de desembre, i a la fi del debat sobre l'estat de l'autonomia, fou justament el Parlament el que reprovà la política d'ordenació del territori duta a efecte per Sáiz. Sense dubte, a l'ànim dels disputats degueren influir les intervencions recents de Sáiz com a president de la Comissió provincial d'urbanisme (aprovació de les normes subsidiàries de Santanyí, autorització de la urbanització de Sa Font Seca del Port d'Andratx, etc.), la seva oposició a les lleis de declaració de Ses Salines d'Eivissa i Formentera, i de Sa Punta de n'Amer de Sant Llorenç com a àrees naturals d'especial interès i a la proposició de llei perquè també s'hi declaràs l'Albufereta de Pollença (una proposició nacionalista que fou rebutjada pel Grup Regionalista), a més de la ridícula campanya contra la contaminació d'aigües litorals i el blocatge al Pla general d'ordenació urbana de Palma. No ens hi podem estendre. Deixem constància, si més no, que si Sáiz pensà a dimitir en cap moment ni al president se li acudí de destituir-lo a causa de la reprovació.

Malgrat la profusió dels seus escàndols, aquests no s'han concentrat en el Govern i la Presidència de la Comunitat Autònoma. La resta de les institucions autonòmiques també s'ha vist antelada per les anormalitats i les corrupteles. Antoni Cirerol, per exemple, ha continuat ocupant la Presidència del Parlament com si es tractàs d'una canongia. Així s'explica la seva obstrucció a l'exercici del control parlamentari sobre l'acció del Govern, val a dir que sovint amb l'estrany consentiment de la Mesa. Assenyalarem, a rajaploma, l'ús partidista que féu del

parc mòbil del Parlament durant l'estada de Manuel Fraga a Mallorca el mes de desembre proppassat.

En aquest capítol tampoc han de faltar les referències a les sospitoses recomanacions d'adquisició de material esportiu a empreses desconegudes dins el sector i al dubtós sistema de contractació directa emprat pel Consell de Mallorca en la compra d'algun servei.

LA CRISI I EL DEBAT

Com se sap, un pacte postelectoral signat entre AP i UM possibilità la constitució d'un govern balear conservador. Això no obstant, Unió Mallorquina no ocultà mai les discrepàncies que afectaven a temes tan importants com el de la futura Llei electoral i el de la normalització lingüística (al Projecte de Llei de la qual UM presentà 56 esmenes). El pas del temps s'encarregà de posar en relleu els desacords, també, en les polítiques d'ordenació territorial, d'inversions i de subvencions.

A l'octubre proppassat, quan encara no feia un mes que s'havia obert un nou període de sessions del Parlament, es féu palès un allunyament més gran del Grup Regionalista envers el Popular. No cal dir que aquest fenomen no baixà del cel: el mes de maig anterior, la legislatura actual havia travessat el seu equador i s'havia passat, per tant, a una fase pre-electoral en la qual esdevenia prioritària la defensa de la identitat política. Unió Mallorquina procedí en conseqüència i votà a favor de proposicions i mocions contràries a la política lingüística, al projecte de televisió balear i a la política de personal i de la funció pública del Govern. Intencionadament o no, UM igualava amb aquestes votacions el pes de la representació parlamentària (no

es pot oblidar que el Grup Popular té el mateix nombre de diputats que el Socialista). Dins aquest marc, dia 25 d'octubre el Comitè executiu de UM acordà de trencar el pacte de legislatura. Els efectes d'aquesta decisió no es feren d'esperar. L'endemà mateix, la Comissió executiva de la Federació Socialista Balear proposà un govern de coalició amb UM i el PSM, i fins i tot avançà el nom del seu portaveu parlamentari com a candidat a la Presidència. El PSM, tot i declarant-se partidari del govern de coalició es mostrà molt més caut a l'hora de jutjar la crisi de l'aliança conservadora. Çà com lla, la perspectiva d'un govern de centre-esquerra mogué els sectors més conservadors de UM a impedir-se la culminació. Un cop més, una reunió celebrada a Madrid, ara entre el senador Lafuente i el comissari Matutes, degué influir perquè finalment el Consell polític de UM decidís, el dia 7 de novembre, la renúncia a qualsevol pacte i l'assumpció del seu programa a través del Grup parlamentari Regionalista. De bell nou, la FSB havia fet un pa com unes hòsties en confiar en un partit tan voluble com el d'Albertí. Mentrestant, Canyelles s'havia negat a dimitir amb actitud provocativa, potser perquè el girament d'Albertí no li va venir tan de nou com s'ha volgut fer creure. La dimissió, aquesta sí, però de broma, del conseller Sáiz afavorí poc temps després la celebració d'un debat general sobre l'estat de la Comunitat Autònoma. Abans, però, i mitjançant l'imprevisible vot del Grup Regionalista, s'aprovà el control parlamentari del Pla director d'ordenació sanitària i dels projectes d'inversions a càrrec del Fons de compensació interterritorial (el 30% del volum de les inversions del Govern balear a hores d'ara).

El debat se celebrà els dies 10, 11 i 12 de desembre i no respongué a les expectatives que s'havien creades. Canyelles hi llegí un discurs farcit de triomfalisme i que omítt qualsevol referència a a situació precària del Govern. Els portaveus de l'oposició li respongueren sense acritud (fora de Sebastià Serra), fet que va envalentir el president, tot i que a la fi la força dels vots es decantà a favor de l'oposició, la qual aconseguí d'aprovar un nombre considerable de resolucions sobre la política d'ordenació del territori. A partir d'aquest debat, la Coalició Popular s'hauria d'atenir a les conseqüències si no escoltava la veu majoritària en el Parlament, com li succeí amb el projecte de subvenció anomenat "xec escolar".

(Continua a la pàgina següent)

QUÈ HEM DE FER?

TOMEU VIDAL PONS

Plantejar-se l'exigència d'una "nova política" capaç de construir petites estratègies socials de poder imprescindibles per dissenyar un projecte polític global, democràtic i pluralista capaç de donar resposta a la més imperiosa realitat mediata d'aquest país: sobreviure.

Ja no basta denunciar l'arterioesclerosi de la dreta feudal que patim, legitimadora d'un passat feixista (Cirerol). És necessari potenciar amb intel·ligència i coratge una dreta moderna i avançada capaç d'assumir la realitat i projectar-la cap al futur.

Ja no basta ésser d'esquerres i exhibir aquesta definició com un "pedigrí" de neteja de sang. És necessari denunciar que l'esquerra que ocupa l'Estat no pretén ésser una opció política dins l'alternància en el poder sinó un règim disposat a abandonar sense dignitat principis dogmàtics que abans va assumir i avui l'incomoden. El nostre país necessita també una alternativa d'esquerra que compleixi tres condicions: que sigui nostra, que sigui seriosa i que estigui disposada a sacrificar el seu decadent testimonialisme i guanyar.

Crear una avantguarda social pluralista i plural amb un llenguatge adequat a aquests temps. Quedar-se en la indignació ja és insuficient, cal passar a l'acció. Hem d'enderrocar la inèrcia, la ineptitud, el "memfotisme", la frivolitat i el folklore amb opcions veritablement modernes i modernitzadores capaces d'obrir futurs. Només així podrem evitar que aquest país es converteixi en el país d'emigrants que sempre ha estat.

Ja basta d'escriure perquè ens lleixin poques persones, molt poques. És el moment de treballar per l'alliberament d'aquestes illes balearitzades amb la intel·ligència. No protestem més pels continus atemptats a l'equilibri ecològic, al paisatge, al nostre territori. És l'hora de crear un instrument armat capaç de defensar aquests valors socialment assumits que els poders públics són incapaços de protegir. La nostra societat es veu obligada a defensar-se i per aconseguir-ho serà imprescindible destruir el destructor i el còmplice. No parlem més de normalització lingüística; sapiguem triar el

cap adequat contra l'enemic segrestador.

Ens comencen a sobrar els poetes. Ens falten homes públics que treballin per Mallorca des d'aquí i des de l'exterior. Per defensar aquestes Illes és necessari sortir-ne i fer feina des de fora. Sense que això vulgui dir que hagi de convertir-se en Ministre de l'ofegament autonòmic.

Cal fer societat civil, és l'única via possible d'acció. Només des de la societat podem impulsar canvis polítics que permetin convertir el Nacionalisme en una força de convicció moral i de pensament capaç de reconstruir un país, augmentar el seu benestar social i qualitat de vida, corregir els seus desequilibris i fer d'aquesta terra, mentalment deprimida, un focus d'avanç especialitzat que pugui competir en un pla d'igualtat amb Catalunya, "Sillicone Valley" o Mònaco.

Perquè voler ésser i ja no ens basta dir-ho és el moment d'aficar els espanyolistes dins el "barco de regilla" i de ser capaços de crear i donar suport a una classe empresarial veritablement moderna, arriscada, emprenedora i democràtica capacitada per entendre aquesta situació i, en part, liderar-la.

Necessitam respostes nacionals a problemes nacionals. Parlar del país amb franquesa, examinar les diferències d'anàlisi que donen les diferents òptiques i tractar de posarse d'acord en funció de les necessitats reals.

Vull ésser suficientment realista com per afegir-me a la utopia de demanar, amb la humilitat de la insignificància, que el nostre país es defensi de l'agressió que sofreix, que siguin descoberts els traïdors, que tupin el Virrei amb escarni públic, que no paguem més l'Estat Central, que organitzem un poder públic suficient que pugui i sàpiga negociar amb la banca europea, que triem la nostra frontera, que cada mallorquí tiri la seva roqueta a la mar, que ignorem els orgullosos del seu insípid discurs moral, que despreciam els covards i els qui només animen el seu equip quan guanya, que tirem a la mar els qui ens sobrin i denunciem els partits que defensen exclusivament interessos exteriors... que

respectem el President del Govern Balear en exercici d'autodisciplina senziellament per ésser la figura que és.

I si al final tot això no serveix de res voldrà dir que no hem tengut intel·ligència suficient per aconseguir-ho, o qui sap si les condicions no hauran ajudat.

És l'hora del Nacionalisme possible. Quedin a l'espectativa els tebs de l'afalac i del missatge antiquat. Sabem que som pocs i que cadascun ha de complir el seu paper: esquerra, dreta, liberal, radical o terrorista.

Tots defensam el mateix en aquesta separació; l'origen de la qual és en la línia imaginària que separa qui tenen per primera frontera Mallorca i les Illes, dels qui veuen en aquest país una finca o un districte electoral i fiscal.

En qualsevol cas no repetiré amb Mallarmé: "Deplor el que puc fer i no vaig fer... qui sap si per covardia".

I vostè?

(Ve de la pàgina anterior)

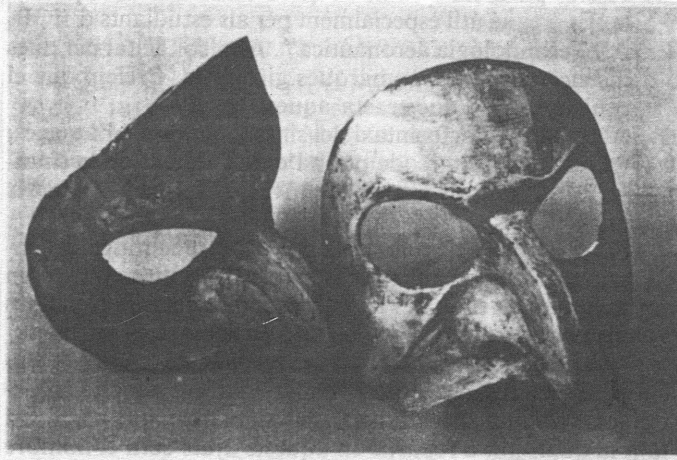
POLÍTICA

UN ANY DE CONGRESSOS

1985 fou un any de congressos. Tots els partits amb representació parlamentària hi celebraren el seu, ja a Madrid (com els dels apèndixs de la Coalició Popular) ja a Palma. En aquests congressos es traçaren les línies d'actuació electoral i en alguns d'ells es va substituir el secretari general.

Pel que fa a d'altres organitzacions i associacions, tant el GOB com la CAEB seguiren de prop l'acció del Govern. L'ur fiscalització obtingué, a més a més, una gran audiència en els mitjans de comunicació, per bé que el seguiment de la CAEB, ja anunciat en començar l'any, sovint es convertí en un suport puntual al Govern balear i en un atac igualment explícit a l'Ajuntament de Palma i al Govern central. Per contra, durant l'any 1985 es pogué constatar l'emudiment de les centrals sindicals davant el procés autonòmic balear, llevat de comptades ocasions.

CULTURA

CARNAVAL
DE CIUTAT-86

El Carnaval, en els seus primers orígens, es pot remuntar a les ja llunyanes Saturnals romanes, autèntiques orgies desenfrenades. Per tant, des dels seus inicis, i al llarg del devenir històric, els dies precedents a la Quaresma cristiana eren dedicats a la descàrrega de cúmul de tensions inconscients que forçosament comporta la vida en una societat tan complexament organitzada i estrictament regularitzada.

La llibertat individual s'imposa un cop a l'any. Durant el Carnaval, l'habitual preeminència de la llibertat social es veu desplaçada per l'esperit de festa i extraversió.

Mitjançant la transformació de la pròpia imatge en raó a una màscara o una disfressa, hom pot permetre's oblidar la realitat quotidiana i —diríem més— fins i tot, trencar amb aquesta realitat, fent explotar una evasió plena d'alegria i vitalitat.

Però, el Carnaval necessita l'ajut de tots i cadascun de nosaltres per a esdevenir el que tradicionalment suposava i, tanmateix, potser tots plegats necessitem l'ajut del Carnaval per a donar sortida als innumerables impulsos reprimits a l'inconscient.

Després d'un període tan llarg d'oblit, tota tradició es fa difícil de recuperar en el sentir popular. No obstant, la conjuntura favorable d'avui en dia ens permet reivindicar l'antic dret a la vida, a la llibertat i a l'alegria.

Amb el propòsit que Ciutat senti i visqui el Carnaval hom s'ha plantejat l'increment del programa d'activitats. El Carnaval-86 consistirà en dos dies de gresca continuada.

El Dissabte, 8 de Febrer, tindrà lloc una festa infantil amb tot tipus de distraccions per als al.lots: capgrossos, cercaviles, actuacions diverses, tallers de maquillatge i antifasos, etc.

El trull continuarà el Diumenge (9 de Febrer) amb Sa Rua; amb la desfilada de carrosses, comparses, espontaneïtat i animació que ens abocarà als esplèndids Balls de Pl. Cort, Pg. del Born i Pl. de Les Drassanes.

Es tracta, doncs, de dos dies de festa, de desinhibició i d'alegria per a tothom.

Les festes de la creativitat, l'extraversió i la comunicació seran prontament obertes. Anem pensant ja com elaborarem la nostra pròpia disfressa, el maquillatge o la màs-

cara que ens serviran per a viure una ocasió plena d'emocions, encara que sigui en una fantasia breu. □

Montserrat Romagosa, Jaume Coli,
Amand Gomis i Enric Molina
Col.laboradors en l'organització de
Sa Rua-86.

UNA
COL.LABORACIÓ
DESITJABLE

JOSEP M. PALAU I CAMPS

La nostra cultura, vull dir la cultura catalana, al nostre país ha estat quasi sempre, i encara ho és, una cultura de peatge. Vull dir que l'ajut al desenvolupament de la cultura, i encara que els organismes oficials, com el Consell Interinsular o la Generalitat de Catalunya, es preocupin de concedir alguna subvenció o, fins i tot, de promoure més o menys directament aquesta cultura, encara és necessari que les entitats i organitzacions privades vetllin pel seu desenvolupament.

Així ho han entès les més actives i arrelades d'aquestes institucions, en els nostres Països, i d'això n'ha nascut una col.laboració entre elles en benefici del fet cultural.

Si les col.laboracions són sempre desitjables ho són encara més quan, com ens succeeix a nosaltres, es fracciona el territori d'una manera arbitrària en el que respecta a la cultura. La llengua i la cultura uneixen, sense cap mena de dubte, el que avui són tres comunitats autonòmiques diferents que, unides d'aquesta manera, poden emprendre, amb més mitjans, la lluita pel sosteniment d'una cultura pròpia i diferenciada.

Així ho han entès, com ja hem dit, l'Omnium Cultural, de Barcelona; l'Obra Cultural Balear i l'Acció Cultural del País Valencià i fruit d'aquest enteniment és el fet de, entre totes tres, convocar un concurs d'ajuts de treball al qual poden accedir tots aquells, de qualsevol d'aquestes comunitats autonòmiques, que tinguin en projecte l'elaboració d'algun treball d'investigació, en qualsevol camp, pel desenvolupament del qual necessitin uns mitjans econòmics dels quals no disposen.

Malhauradament el que sempre falla són els diners, i quasi mai, i aquesta vegada tampoc, es poden donar tots els ajuts que són demanats per aquells que es proposen un determinat treball cultural. Però la col.laboració hi és, i crec que això és el més important.

Enguany s'han presentat deu peticions d'"Ajut de Treball", peticions que, en xifres van de les 60.000 pessetes a les 800.000, depenent la quantia de les necessitats de l'investigador.

El primer problema que es va plantejar la comissió mixta, representant de les tres entitats convocants, i donada la

varietat de temes que es presentaven en sol·licitud d'Ajuts de Treball, fou quines devien ser les característiques que més s'havien de valorar en les sol·licituds. Els membres de la tal comissió creguérem que, en l'actualitat, i més que treballs destinats a erudits o estudiosos, eren necessaris aquells treballs que, per les seves característiques, més poguéssin fer en l'ajut de la normalització lingüística, característiques que, per altra banda, també demanaven les bases de la convocatòria. I així es va obrar.

No és que hom cregués que les altres temàtiques no fossin interessants i, fins i tot, necessàries, però, i tal com ja hem assenyalat, la quantitat de la qual es disposava per a fer front a la convocatòria feia que no s'arribés, de cap de les maneres, a la quantitat necessària per acontentar tots els sol·licitants. Calia fer una tria i es van afavorir aquells temes que hom va creure més necessaris, en aquests moments.

El representant d'Acció Cultural, del País Valencià, no va poder desplaçar-se a Barcelona, per a la reunió, però els membres, reunits a la seu d'Omnium Cultural, es posaren en contacte amb ell, per telèfon, i s'adonaren que, pràcticament, es coincidia en tot el plantejament. Una vegada pres l'acord, per unanimitat, es va procedir a concedir els Ajuts de Treball i, també, a nomenar un tutor per a cadascun dels sol·licitants.

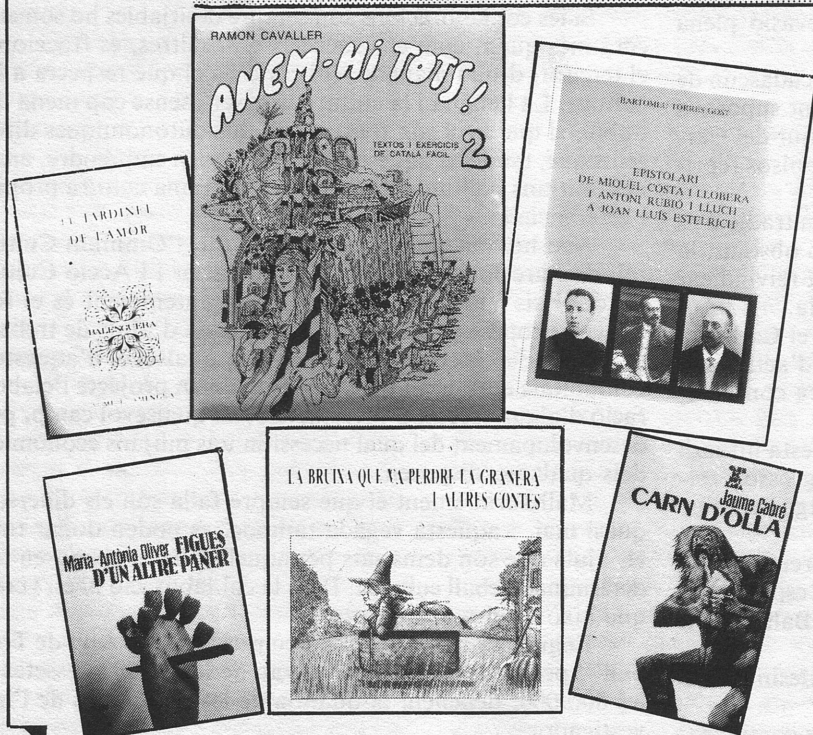
Els tals Ajuts de Treball es concediren de la manera següent:

- 1.- Al treball titulat "El mot parla", sol·licitat per Ramon Cavaller i que és una mena de conte il·lustrat en el qual l'autor parla als infants de què és, en realitat, la paraula. Es cregué útil especialment per als estudiants d'EGB.
- 2.- A "Terminologia aeronàutica". Ajut sol·licitat per dues llicenciades de les comarques gironines. Creiem que el títol ja diu de què tracta aquest treball.
- 3.- Al treball "Morfosintaxi del sintagma nominal" que és, en realitat, un mètode per a l'ensenyament de la sintaxi. Se suggerí als autors el canvi de títol per un de més explícit.
- 4.- A "Propostes de materials per a l'aprenentatge del català en zones de nul o escàs entorn". És un treball, com indica el seu títol, per a l'ensenyament del català en llocs distants de la zona en la qual la llengua és parlada.

Aquest ha estat, enguany, el resultat de la col·laboració de les nostres tres entitats i cal desitjar que aquesta col·laboració continuï any rera any i, si és possible, que augmenti tant la quantitat a repartir en aquests ajuts com el nombre de sol·licitants. Això serà senyal d'una vitalitat cultural que, ara més que mai, ens és necessària.

A tots, a les entitats convocants i als sol·licitants d'Ajuts, tant si l'han pogut obtenir com si no, la nostra enhorabona i a treballar! Això és el que en diem "fer país".

DARRERES NOVETATS DE L'EDITORIAL MOLL

- Bartomeu Torres Gost, Epistolari de Miquel Costa i Llobera i Antoni Rubió i Lluch a Joan Lluís Estelrich.* Biblioteca Els Treballs i els Dies, 27.
- Jaume E. Amengual, El jardinet de l'amor.* Biblioteca Balanguera, 37.
- Jaume Cabré, Carn d'olla.* Club de butxaca, 17.
- Elisabet Abeyà, La bruixa que va perdre la granera i altres contes.*
- Maria-Antònia Oliver, Figs d'un altre paner.* Club de butxaca, 22.
- Ramon Cavaller, Anem-hi tots! 2.* Textos i exercicis de català fàcil.

Torre de l'Amor, 4, Palma de Mallorca

LA MOGUDA IMMÒBIL

RAMON MOLINA

(El Rock'n Roll torna a Ciutat)

Quan fa uns sis anys, el Ministeri de l'Interior va posar en marxa l'operació anomenada "Movida madrileña", la "intelligentzia" crítica de l'estat acuitada per la seva mala consciència va dubtar a recolçar-la més o manco obertament. Passat un temps, el triomf electoral del P.S.O.E., l'ajut i promoció que els mitjans de comunicació oficials o semi-oficials oferiren a la naixent postmodernitat, l'odi visceral que els nous "yuppies" amb vocació d'escaladors sentien vers el Rock'n Roll —ja obertament i agressivament proletaritzat— es combinaren per proclamar la fi del regne del "hard and heavy" o sigui, del rock pur i dur.

Alguns rockers es desanimaren; molts posaren el tocadiscos "The end" i deixaren que *Jim Morrison* els transportàs a passades edats d'or; altres feren saber el perill que s'apropava abans de claudicar "Si vuelve el pop es que algo anda mal" (*Ramoncín*); però d'altres seguien endavant i no es deixaren enlluernar pel miratge dels coloretts, els pentinats, "la arruga es bella", i altres focs d'artifici, "resistiré hasta el fin" (*Baron Rojo*).

Com sempre, fou la fracció menys decidida i feble del moviment la que obrí les portes quasi pactant amb els enemics. Els "poppies" com *Secretos*, *Cadillac*, *Nacha pop*, o *Furnishtime* i *Zincpiratione* a Ciutat, precediren la invasió de ninets superbs, vestits de pseudo punks de luxe i disposats a liquidar el rock per vèries generacions. Fou el curt domini de *Alaska* —*Karina*— *Pegamoide*, *Gabinetes Caligaris*, *Rádios Futuras*, i altres rapso-des d'insípides cançons intel.lectualitzades (?) o divertides (??) exalçant l'exquisida individualitat dels seus adictes.

El concurs de rock organitzat per l'Ajuntament de Palma va ser il.lustratiu d'aquesta ascensió institucionalitzada del postmodernisme (*Nasti*, *Peor Imposible*,...) front al rock de *Blau* - *Acero* - *Drakkar*, *Virus*, *Rimmel*, etc. Però un cop passada l'eufòria, el modernisme madrileny i les seves sucursals autonòmiques s'esgoten proporcionalment a la pèrdua de vitalitat de l'onada petit burgesa que els va aixecar i a les nul.les perspectives que ofereix el poder per als nous "young urban professionals" encara no col.locats.

El fenòmen és complex i no pot ésser resumit en una curta reflexió que inicialment tan sols volia congratular-

se de la pròxima desaparició de l'escena musical de la tribu de nins-nines bé que fins ara han dominat l'ambient musical de Ciutat. Els moderns han acaparat, és cert, les actuacions en viu dels últims anys, però és necessari dir que això ha estat a costa de rebentar el preus, fent d'esquirols ja que no necessitaven viure de la música a causa de les subvencions dels seus pares o del mateix aparell d'estat. Els rockers han estat, és cert, reduïts al "ghetto" i ja no queda més que un bar a Ciutat on es pot escoltar rock'n roll. Però hi ha signes clars de recuperació. El passat dia 20 de desembre els "heavys" de Palma es reuniren per escoltar els conjunts *Drakkar* i *Virus*, i dominaren amb la seva presència l'ambient d'una

discoteca que els era hostil, i els seguidors de *Nasti*, que anaven com estrelles de la nit, quasi no gosaren aparèixer. S'anuncia l'obertura de nous bars dedicats al rock. I per si fos poc, els "punkies" de debò, la necessària ala esquerra del moviment, tornen reviscolar després del concert que oferiren *Cerebros exprimidos*, i *Ruina Social* al treatre del Patronat. Tornarem sobre el tema.

Què fa el Consell Insular en Serveis Socials

El CIM aconpleix una labor assistencial bàsica a través del Conjunt dels Centres que són propietat seva:

Hospital General
Hospital Psiquiàtric
Llar de la Infància
Llar de la Joventut
Llar dels Ancians
Hospital de Nit (centre d'acollida dels Marginats)
Centre de Prevenció de Drogues
Grup d'Educació Sanitària a les Escoles d'Infants.

Manté convenis amb uns altres centres tant públics com privats:

Patronat Verge de la Salut (que atén els minusvàlids psíquics)
Centre Lluerna (escola dedicada als subnormals profunds)
Can Ribes (que promou la integració dels marginats)

Facilita ajudes a totes les entitats amb finalitats socials de Mallorca, amb atenció especial a la tercera edat, problemàtica gitana, marginació i minusvàlids.

Entre els projectes imminents hi ha l'elaboració del Mapa de Serveis Socials de Mallorca.

Consell Insular
de Mallorca

c/ Palau Reial, 1

ANTONI SERRA. LA LLUITA CONTRA ELS DOGMES

M. LÓPEZ CRESPI

Va néixer a Sóller (Mallorca) el 1936, on cursà els estudis primaris i el batxillerat. Estudià la carrera de Medicina a la Universitat de Barcelona, però l'abandonà per dedicar-se a la literatura. Després d'uns anys d'activitat literària en castellà (des del 1958, any en què publicà el seu primer llibre, fins al 1968: tres novel·les, tres llibres de narracions i una novel·la curta), ha publicat, sempre en català, les obres següents: *Gent del carrer* (assaig, 1971); *Entrada de fosca* (narracions, 1972); *La gloriosa mort de Joan Boira* (novel·la, 1973); *Triptic del viatger* (novel·les curtes, 1975); *Quartet per a una confidència* (narracions, 1977); *El cap dins el cercle* (novel·la, 1979); *Gràcies, no volem flors* (*Memòries de la clandestinitat a Mallorca*) (1981); *Rapsòdia per a una nit de Walpurgis*, *Nuredduna* (novel·la, 1981); *Quadern de bitàcola* (narració, 1981); *Gabriel Alomar (l'honestetat difícil)* (biografia, 1984) i la novel·la negra *El blau pàl·lid de la rosa de paper* (1985). Forma part del col·lectiu Ofèlia Dracs i ha participat a l'antologia negra signada per aquest col·lectiu *Negra i consentida* (1983), de la qual s'han fet ja tres edicions, i que ha estat traduïda al castellà (1984), en una altra de ciència ficció amb el títol d'*Essa-Efa* (1985) i, finalment, en una altra de tema gastronòmic *Boccatto di cardinali* (1985). Antonio Beneyto el va incloure en *Una antología de narradores* (1973) i Manuel L. Abellán a *Censura y creación literaria en España (1939-1976)* (1980) i va esser un dels enquestats per Fernando Álvarez Palacios a *Novela y cultura española de postguerra* (1975). Ha prologat llibres de Llorenç Capellà, López Crespi, Miquel M. Serra Pastor, Joan Frances March, entre d'altres. Així mateix, ha prologat l'edició de la història del jueu conversos de Gabriel Cortès (1985) i les noves edicions que s'han fet de les obres de Gabriel Alomar. Guanyà el premi "Recull" (1972) amb la narració *L'afusellament* i el Ciutat de Xàtiva 1985 amb el llibre de relats *Música de Mahler per a una lloca didàctica*. Ha estat finalista dels Sant Jordi, Ciutat de Palma i Andròmina de València. Va esser el secretari del Congrés de Cultura Catalana a les Illes. Ha pronunciat conferències arreu dels Països Catalans i ha pres part a diversos congressos sobre creació literària. Ha estat traduït al castellà, a l'anglès i, darrerament, a l'italià: *Quaderno d'investigazioni scientifiche* (1983). Des del 1953 ha col·laborat, i hi col·labora, a la premsa de Mallorca i de Catalunya Principat, on ha publicat milers d'articles.

El teu concepte de la literatura i del treball de l'escriptor a la nostra societat.

— Per a mi la literatura no té límits, sinó que més aviat és la persona que fa literatura i que en consumeix la que és limitada. Això supòs que no et serveix com a definició, però, posar portes al camp no és una feina que m'agradi de fer... En una paraula, que no som gens partidari ni de les definicions, ni dels dogmes, ni de les escoles, ni de les capelletes, ni de res de tot això. Que la cosa es pot prendre com a una formulació "a sensu contrario"? M'ho estimo més... Quant al treball de l'escriptor, em sembla que allò que li pertoca de fer és crear, destruir; és imaginar i fabular; és lluitar en solitari i mancat de comprensió dins la col·lectivitat. Dues condicions indispensables: llibertat, perquè l'escriptor sense llibertat no existeix, i rebel·lia, perquè l'escriptor que no en té esdevé un escriptor o un escriptent, que encara és pitjor... És a dir, una mena de narrador ofi-cialesc i opressor.

Les influències que més t'han copsat (culturals, polítiques, vitals, etc.) Per exemple: la tasca del CCC...

— T'ho diré breument i amb noms: Intel·lectualment, Gabriel Alomar, Karl Marx, Paul A. Baran i els germans Marx (el mut, sobretot). N'hi ha més d'influències, però seria un rosari llarguissim... Literàriament, passa el mateix: que la llista podria esser inacabable, però, si en faig una selecció, jo diria que Manuel de Pedrolo, Josep Pla, Joan Peruchó, Henry Miller, Robert Musil, James Joyce i Witold Gombrowicz, sense excloure'n l'eròtica de Bataille ni la narrativa negra de Raymond Chandler o d'Horace McCoy, per exemple. Pel que fa a experiències vitals, no hi ha dubte que allò que més m'agrada és navegar tot sol per la mar... Quant al Congrés de Cultura, et diré que va esser una experiència apassionant, plena de lluites, de tensions i de mobilitzacions... Estic segur que aleshores ningú no s'imaginava que podríem arribar al silenci sepulcral d'avui. Però, n'hi ha tant, de silenci, que sembla que hi ha un "pac-

LLUC

Bolletí
de
subscripció

NOM
DIRECCIÓ
POBLACIÓ

es fa subscriptor de la revista LLUC per l'any 1986. Pagarà l'import (2.050 pts.) (estranger 2.400 pts).

.....enviant gir postal o taló bancari barrat
.....per un rebut domiciliat a Banc o Caixa

Marcau amb una X la forma de pagament que us interessi.

Retallau i enviau aquest bolletí de subscripció a LLUC, apartat de correus 619, Palma de Mallorca, i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació mensual (11 números).

te secret" perquè ningú no se'n recordi, del Congrés. No sé si qualcú deu haver decretat que és el vuitè pecat mortal del catecisme modern o què... Però cosa hi ha d'això...

La teva opinió sobre la tansició, el "canvi", el nacionalisme arreu dels Països Catalans, etc...

— El nacionalisme, dius? Crec que ha estat una de les bones ocasions perquè els polítics poguessin demostrar que estaven perfectament dotats per a la traïda. Finalment, s'ha comprovat que als polítics, en general, no els interessava aprofundir en la qüestió nacional, sinó que només els preocupava tenir les anques adequadament arrecerades a l'escó o a la cadira més convenient. Mentre transitàvem, s'hi apuntaren tots, de grans, de petits, de geperuts, de mànxols, de muts, de cecs, de verjos, de desvirgats de sants, de beats, tots, en una paraula. Llavors ens han confirmat que no els importava la reconstrucció del "nostre" país, sinó repartir-se el pastís de la nació "UNA, GRANDE Y LIBRE". És allò que s'ha dit tantes de vegades: són diferents cans, però amb els mateixos collars... Qui hi juga, en aquest "bingo"?

Els teus llibres sobre Gabriel Alomar: la significació que té actualment...

— D'Alomar, temps enrera, vaig prologar i preparar l'edició de *La pena de mort*. Més recentment, he fet el mateix amb *Opera prima*. N'he escrit molts de treballs sobre el creador del "catalanisme socialista", però en seleccionaria dos: *Mallorca i el silenci: Gabriel Alomar* (1973) i *Aproximació a Gabriel Alomar* (1977), a més de la biografia *Gabriel Alomar (l'honestat difícil)*, perquè tenen un sentit en certa manera crític del personatge i de la societat que el va veure néixer i que el va rebutjar. En aquest sentit, crec que també pot ser aclaridora la conferència —publicada fa poc per l'Ajuntament— que vaig escriure *Gabriel Alomar, Mallorca i una societat en crisi* (1985). Jo crec que Alomar té una vigència plena, avui. Salvant, és clar, alguns aspectes anacrònics del seu estil literari i polític. Lamentablement, avui no hi ha —intel.lectualment i política— un continuador d'Alomar. Tot és —o, si més no, m'ho sembla— un poc més podrit, un poc més buit i un poc més trivial.

Creus que està "superat" el concepte de compromís de l'escriptor amb el seu poble?

— Home, jo no crec que l'escriptor pugui romandre gaire temps dins la campana de vidre. No hi crec, en l'escriptor pasteuritzat. Ni en l'escriptor "probeta". L'escriptor sempre estarà compromès amb el seu poble, a mesura que lluita contra els dogmes i contra la manca de llibertat, o sia, a favor de l'absurd. Però, bàsicament, allò que ha de fer l'escriptor és escriure. I escriure bé, si és que en sap...

Hi ha crisi dins la literatura catalana actual? Què hi manca per a una normalització cultural?

— Crisi? Sempre n'hi ha d'haver, de crisi, si volem que hi hagi renovació. La literatura oficialésca és una mòmia, un fòssil, un cadàver inodor... Normalització cultural? Vet ací un dilema: una cultura sense estat difícilment es pot normalitzar i una cultura d'estat, com l'espanyola em sembla que no fa més que flotar com els cadàvers de l'Hospital Clínic dins el formol. Els "caps clars" de la pàtria que ho aclareixin. Jo ho tenc resolt: no vaig a missa, però qualsevol dia puc començar a fer els nous primers divendres de mes.

Projectes actuals?

— Enllestir la segona novel.la del "perdiguer" Mosqueiro, *L'arqueòloga va somriure abans de morir*, que es publicarà aquest mateix any 1986. També estic revisant la

versió definitiva de la primera novel.la de la trilogia *D'una terra ben prima*, titulada *Una oportunitat per a Glòria Swanson*. Amb la trilogia intent d'oferir una visió sociològica de la Mallorca dels cinquanta primers anys d'aquest segle, d'abans de la dictadura de Primo de Rivera fins a la immediata postguerra civil, l'època de l'estraperlo, de les fortunes fàcils, etc. I encara que m'agrada molt, ja no tenc temps de sembrar tulipes... He de llegir i tornar a llegir, i estudiar i treballar tothora... I sort que és així perquè el dia que la gent es torna tan emperpalada com un fòssil és molt millor que es foti un tret..., tenint cura, això sí que ho recoman, de no fer massa sang i de tenir enfora Marlowe, Phillip, o, fins i tot, Celso Mosqueiro. □

EL CONGRÉS DE LA UNIÓ DE PAGESOS DE MALLORCA

Els passats dies 7 i 8 de desembre la Unió de Pagesos de Mallorca va celebrar el seu II Congrés a Vilafranca de Bonany. Més de mil pagesos i pageses, a més dels diferents convidats que, en representació d'entitats polítiques i d'altres organitzacions pageses d'arreu de l'Estat Espanyol, es reuniren a l'acte de cloenda, donant així fe de la importància d'aquest esdeveniment. A la llarga es va convertir en una gran festa pagesa.

Però el pes del Congrés va recaure en el debat i discussió de les diferents ponències, que tingué lloc durant l'horabaixa i vespre de dia 7 i el matí de dia 8.

Els més de seixanta congressistes, en representació de més de vint-i-cinc pobles de Mallorca discutiren les sis ponències presentades:

— L'inform sindical de la Comissió Permanent que sortia.

— La línia sindical de la Unió de Pagesos de Mallorca.

— L'organització interna de la Unió de Pagesos de Mallorca.

— El pressupost.

— Incompatibilitats.

— Revisió dels Estatuts.

De les sis ponències fou retirada la del pressupost que passarà a discutir-se a la I Assemblea de 1986.

Després d'un intens debat es va desestimar la ponència de les incompatibilitats.

Sens dubte, la ponència més interessant va esser la de la línia sindical, ja que és la que ha de marcar l'actuació de la Unió de Pagesos fins a la celebració d'un proper Congrés. Aquesta constava de deu apartats: factor terra, ordenació de cultius, comercialització i industrialització de productes agraris, cooperativisme agrari, Conselleria d'Agricultura, serveis veterinaris i sanitat animal, Càmeres Agràries, CEE, pagesos joves i aigües.

D'entre les conclusions d'aquest Congrés cal ressenyar:

— Es necessària la consolidació del sector agrari dins l'economia illenca com a àrea important.

— Una planificació hidrològica seriosa i clara.

— Una millor planificació agrícola i ramadera.

— Una potenciació del consum de productes illencs.

— La consolidació del cooperativisme democràtic.

— La constitució d'una Federació d'unions de Pagesos de les Illes.

— No a les càmeres agràries.

— La reestructuració dels serveis de ramaderia i sanitat animal.

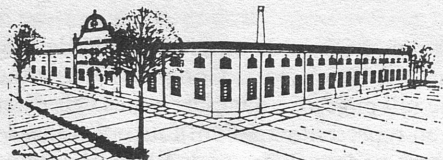
— La incorporació dels joves al camp.

Amb aquest Congrés la Unió de Pagesos de Mallorca creu sincerament que després de quasi deu anys d'existència ha posat de manifest la seva capacitat tant organitzativa com de reacció davant la greu problemàtica per la que passa la pagesia mallorquina, donant així ferma resposta a totes aquelles intencions de desestabilització dels diferents moviments cooperatius a les Illes, que intenten, poc a poc, anar omplint d'asfalt i ciment tot el nostre fora-vila.

Els pagesos volem seguir vivint de la terra.

Visca la terra. □

UNIÓ DE PAGESOS DE MALLORCA

FÁBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colón

Telèfon 50 19 00

INCA

RINADO E AURINDA

Une-unoste, lungotemp oste, en o disande lando, vivon o rex e a rexa ki esti tre tirst pri no avi filo ki inherose lando kum ei morton.

Ba en nox, appari en eis sonn a bel feria ki em di: "Ne estu trist, pri un ann de or, vu avrat un filo!"

E verile, en pros ann, ei avon un filo.

En l'prox lando vivon o otr rex e a otr rexa ki ossi avon a fila en ann pros.

Nom d'filo esti Rinado, nom d'fila esti Aurinda.

Kum ei aggrandi, ei incontron un diur, e imedie inamori un otr. Prinz Rinado equi u castel d'rex e rexa d'prox lando e queri l' man d'prinza Aurinda. L'vec rex a rexa senti tre felix e di 'si'. Ei decidi ossi l' diur d' nupt.

Ba esteva a mal feria ki co ner-magia capti l' bel prinza e cloizi el 'n sa castel-ner su altist punt d' mont-ner.

Rex e rexa d' lando e rex e rexa d' otr lando senton tre trist kum diur d' nupt aproxi e no fianca esti. Ossi l' popul d' dos landi eston trist pri ei ami siei prinza e prinza e desidri sei nupt.

Ba l' bel feria appari en nox en l' sonn d' junn prinza Rinado, e di: "Ne desperu pri mi ti ne abandí, mi ti guidri a lung via pri ti truv tio fianca".

Kum Rinado resveli, l vidi en alt cel un brill stell ki muvi avant. L' junn prinza equi e sequi l' stell e vadi e vadi traversand sept, elkum l' stel finale arretti su castel-ner su altist punt d' mont-ner. Prinz Rinado kognizi q el arivi e so prinza esti capte 'n castel. L pulli sio siurdo e avanzi u castel. Ba o horrib drago, co sept cap, appari 'n port d' castel e di: "Ne ti avanz pri mi ti murdi!" Ba Rinado esti tre brav e co siu siurdo decapi drago, entri l'port e mürdi l' mal fiera. L truvi Aurinda en castel-ner a l' dos felix junn amandi riturni u en siei ländi exacte l' diur d' nupt.

Kum ei avon o filo, l' dos landi unifi e siei filo quid nom esti Mattias, inherisi regia dubla. L avi victori en omni guerri e conquisti multi landi circumdandi sieo. Popul l'amavon, e el esti cent-ann vec, kum el mori

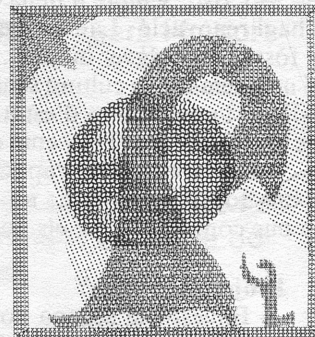

quaso rex d'un impero gran e ricc. El ankor viv en legendi d' popul ki l'onori co l'nom d' 'Mattias l' Just'.

Be, qué us ha semblat? Supòs que ho heu entès tot, o quasi, i a més vos devieu estar demanant tot el temps quin endimoniàt idioma és aquest. Doncs mirau, no us vull fer sofrir més: es tracta d'un dels poquíssims texts conservats en remusq, com explica l'autor de la rondalla al text següent:

Ped-nota:

Romulus e Remus eston dos gemi-frat. Eis patr esti l'Diu Mars, eis matr esti Rea Silvia, fila d'Numitor, rex d'Alba. L'Diu Mars intercuri Rea Silvia ki, fecundad, abandoni ei gem-fili ki eston truv d' un lup ki li nutri. Kum ei aggrandi, li volon fundar un cit. Romulus fundi Roma e l' popul d' Rom parlon prim l' lang Roman, dup Italiq, qua storia ce recordi. Ba q storia no recordi esti q ossi Remus fundi un cit, nom d' q esti Remusia. L' popul d' Remusia parlon l' lang Remusq. Cit d' Remusia esti fundad en un ilando ki frappad d' un cometa, sumergi u en mar. Sole en ann mil-ni-cent ok-de-un (1981), l' fame Ungar-Kanad bard, istorist, langist, archeist, excavist, oceanist e explorist, Robo Zendo, decuvri l' lungotemp oblivd tableti recordand l' legend d'Remus. Ce feria-favel esti truv d' Zendo ki ossi l' translati u lang Anglo.

SOCIETAT PRETURÍSTICA

SITGES I CARBONERS

Per GASPAR VALERO I MARTÍ.

¿Qui és que passejant o anant d'excursió per la muntanya no s'ha arribat a familiaritzar amb els nombrosos cercles empedrats, moltes vegades recoberts de molsa, perduts entre l'espessa vegetació o calcigats per qualsevol incendi forestal? Són els rotles de sitja de carboner on després d'un delicat procés es convertia la llenya d'alzina en carbó vegetal i que era la base del foc per a les cuines i calefaccions de les llars i per a l'energia de molts de llocs de treball. Tot això fins fa ben pocs anys.

Constitueixen aquests rotles un dels elements més característics de la muntanya baixa i mitjana mallorquina, i els que millor mostren la integració de gran part de la nostra Serra dins l'esquema d'economia tradicional, bàsicament pre-industrial i que fins fa pocs decennis era l'hegemònic a la nostra illa. Però no únicament són testimoni mut de la integració de la natura dins l'economia: Invertint el raonament, ens mostren també com les activitats econòmiques tradicionals utilitzaven uns recursos naturals i mantenien un equilibri, salvant excepcions, entre explotació i regeneració dels recursos, malgrat no existís planificació proteccionista i la natura semblàs inesgotable i gegantina.

Quan els anys 50 i 60 popularitzaren, com tantes altres coses, la utilització de les estufes i de les cuines de

getal, però produït a les carboneries industrials provistes de forns moderns.

La producció de carbó vegetal ocupava els mesos de primavera i d'estiu. Més concretament, podem datar l'inici de l'activitat per Sant Josep (19 de març) o per Pasqua (finals de març o principis d'abril) i l'acabament, per Sant Miquel (29 de setembre), o per Sant Mateu (21 de setembre), en el cas de Bunyola (1).

Aquesta estacionalitat s'explica bàsicament per la duresa climatològica dels mesos d'hivern que dificultaria en extrem el delicat procés de l'elaboració del carbó i agreujaria les ja difícils condicions de vida dels carboners. Per altra banda, era una estacionalitat assumida amb naturalitat, com qualsevol altra activitat rural, integrada dins un cicle anual i que podia ser combinada amb altres treballs. Una activitat que normalment era realitzada pels carboners era la producció de calç. Per això, forn de calç i rotles de sitja es troben sovint situats un vora l'altre (2).

Per la seva singularitat assenyallem la complementarietat, si no de persones, al menys de marc geogràfic i cronològic (situades en una mateixa zona però amb distinta estacionalitat), amb les cases de neu (zones de la Fita del Ram, Teix, i part del Massanella i del massís del Puig Major) (3).

gas butà i ampliaren el camp d'acció de l'energia elèctrica i, de passada, capgiraren l'economia illenca cap al monocultiu turístic, les muntanyes foren abandonades i les sitges i l'ofici de carboner condemnats a desaparèixer. Si avui es parla del retorn al carbó, es fa referència al carbó mineral, o al ve-

EL "RANXO"

El cicle de l'elaboració del carbó començava amb l'elecció i contractació amb el propietari del terreny de la zona del bosc d'on treuria la llenya el carboner i del lloc on es bastiria la sitja i la barraca o vivenda adjunta. Aquest terreny s'anomenava "ranxo"

i podia tenir una extensió variable entre tres i quatre quarterades. Normalment el bosc ja es trobava dividit en ranxos i cada un d'ells comptava amb un rotle de sitja, o a vegades amb dos.

Si es seguia la normativa i, evidentment, no sempre era així, se seleccionaven els arbres que s'havien de tallar i que havien d'esser grans alzines que superassin el diàmetre d'una argolla de ferro que era ajustada al tronc per veure si feia la gruixa convenient i es marcava fent una mossa al peu de la soca.

Segons Llofriu (4) els ranxos eren explotats una vegada cada set anys, amb la qual cosa s'aconseguia un equilibri harmoniós entre un any d'explotació del bosc i sis de regeneració natural, afavorint fins i tot la seva conservació. Però aquesta forma d'actuar no es complia sempre, ni molt menys, de tal manera que no és estrany trobar avui en dia rotles de sitja situats en llocs completament deforestats que ens indiquen la desaparició de boscos produïda en ocasions per explotacions excessives o mal planificades.

L'HÀBITAT

Una vegada contractat el ranxo s'havia de triar l'indret on muntar la sitja, i per tant, el lloc on es constuiria la barraca que hauria d'habitar el carboner. Aquesta cabana sempre es trobava devora la sitja per poder tenir cura constantment de la cocció del carbó. Era una construcció molt senzilla, amb parets fetes de pedra seca que difícilment superaven el metre d'altura. El sostre era de forma gairebé cònica, fet de troncs primers i branques recoberts de càrritx ben atapeït per evitar els efectes de la pluja. No tenia finestres ni altres elements arquitectònics. Només una porta on els vespres es col·locava un feix de llenya per evitar o disminuir el pas d'aire o d'animals. La planta de la barraca, així com les seves dimensions, són diverses i sempre cerquen l'adaptació més apropiada al terreny. Abunden les plantes circulars però també n'hi ha de quadrades i d'irregulars. És fàcil trobar barraques que aprofiten la situació de roques del mateix relleu de la muntanya per utilitzar-les com a parets.

Del vèrtex interior del sostre de la barraca hi penjava una xarxa que contenia els queviures del carboner, lluny del perill d'animals.

Freqüentment, el carboner pujava a la sitja amb la família. En aquests

casos, en lloc d'una barraca, n'hi havia dues. La dona i els fills majors eren de gran ajuda en un treball que per les seves característiques de necessitat de vigilància continuada convenia fer-se en colla o grup reduït. Si aquesta colla era constituïda per un matrimoni o una família s'aconseguien els avantatges d'una fàcil repartició de guanys i d'una distribució de feines sense sortir de l'economia familiar.

La dona s'encarregava de les feines equivalents a les de casa: preparar el menjar, assegurar el proveïment d'aigua i aliments, rentar la roba... Tot això dins un sistema de subsistència estricta, el mínim per sobreviure dins les condicions que marca el medi natural: privacions i duresa, oblidant conceptes com luxe o comoditat.

Si tenia temps, la dona també ajudava el marit netejant la garriga, triant la carbonissa, etc.

Els fills del matrimoni, si eren majors ajudaven els seus pares al ranxo i si eren petits podien quedar al poble amb algun familiar o també pujaven a la muntanya a viure amb els seus pares.

Als ranxos importants no hi mancava un forn per coure el pa. Avui podem admirar aquests forns com una petita però bona mostra de l'art arquitectònic popular.

Un dels problemes quotidians dels carboners era el subministrament de queviures i d'aigua i, en general, el contacte per qualsevol necessitat amb el poble. A tal efecte jugava un paper important el sistema de comunicació que suposava la xarxa de camins que relacionava els ranxos amb les possessions o amb els pobles veïns. Gran part dels actuals camins de muntanya, en les seves diferents versions (de carro, de ferradura, senderons o tirans), i molts d'altres ja desapareguts o perduts, tenen el seu origen en l'activitat dels carboners (també en altres activitats tradicionals de muntanya, com els nevaters). Per ells, traginers i transportistes subministraven aliments als carboners i de retorn s'enduien el carbó acabat de fer al poble o directament a Ciutat.

Pel que respecta a l'aigua, val la pena destacar en primer lloc la generositat del sistema hídric de la muntanya mallorquina, assortida d'innombrables fonts vives. Moltes sitges es trobaven vora aquestes fonts. Però, no ens enganyem, en molts d'altres casos l'aigua mancava, bé per llunyania de fonts o per haver-se eixugat a l'estiu les existents. Per tal d'aprofitar al màxim els recursos hídrics es construïren

en molts d'indrets aljubs, cisternes i basses que emmagatzemaven i conservaven aigua per a un ranxo o per a un conjunt d'ells. Destacam com exemple significatiu "Els Aljubets" de la Mola de Planície, esplèndida construcció dividida en dos cossos, una part per a ús de les persones, i l'altra per abeurar les bèsties. Abastia d'aigua un ample sector dels ranxos de Planície.

En els estius de forta secada era freqüent anar a cercar aigua a les possessions més properes. S'usaven unes gerres grans, anomenades "somerals" que es duïen dins els arganells, senalles d'esparg posades als costats d'un ase.

LA SITJA

La sitja de carboner (5) consisteix en una pila o munt de trossos de llenya disposat en forma convenient per produir carbó. Es troba situada sobre el "rotlo", un cercle a manera d'era petita, empedrat de tal forma que deixa uns canals per on circula un poc d'aire, suficient per coure el carbó però sense cremar-lo (6). Damunt les pedres es posa "reble" (pedreny petit) i "call vermell" (terra roja, molt seca i argilosa) per afavorir la cocció.

Una vegada fet el rotle, si no es trobava fet d'altres anys i en bones condicions, es començava la tala d'alzines. Abans es llevava l'escorça de la soca, que tenia la utilitat d'adobar i tenyir cuirs i pells.

Per tallar s'empraven destrals i unes serres llargues anomenades verducs. Existien tres tipus de destrals:

— "Grossa" o "bosquerola", de grans dimensions, per tallar soques i cimals gruixats. Per a un maneig còmode requereix usar les dues mans.

— "Mitjancera", per esbrancar.

— "Destraló", petita, per tallar llenya prima o per fer bocins petits (7).

Els trossos de llenya solien tenir poc menys de mig metre de llargada. A la llenya prima se l'anomenava

"companatge".

Per tragar la llenya s'usaven els "escorbeis" o corbells, i una vegada transportada al rotle era col·locada regularment: els troncs més gruixats al centre, horitzontalment i deixant un buit central o "ull" de la sitja, en forma d'estreta xemeneia. A continuació es posaven troncs més primers en posició vertical i fent cercles concèntrics cap a l'exterior. Quan més prima era la llenya, més a la vorera anava.

Acabat el munt, es col·locava al seu voltant un rotle de pedres, situades de cantell, fent un petit badall entre dues pedres seguides perquè l'aire hi pogués passar. Quan la sitja tenguí foc prendrà de diferent manera d'un costat que de l'altre, i tapant o destapant aquests petits forats segons convingui es podrà regular de nou l'equilibri del foc.

La sitja s'acabava posant la "braserà", uns feixos de llenya prima i verda sobre els troncs. Per damunt s'hi escampava una capa de dos o tres centímetres de gruixa de terra fina perquè no hi hagués cap forat o respirall. La braserà impedia que aquesta terra o la pluja ofegassin el foc. També s'anomena braserà a la capa de llenya prima, mata o càrritx que se situava a la part baixa de la sitja, tapada de terra ben pitjada i que complia la important funció d'indicar que la sitja ja era cuita, ja que quan el foc li arribava, després de recórrer tot el munt de llenya, la tira de pedres que rodejaven la sitja, situades sobre aquesta braserà, s'enfonsaven un poc, senyal que el carbó ja era cuit.

L'ull de la sitja s'omplia de branques i petits bocins de llenya seca, anomenats "bessoms", i fullaca. Després s'hi tiraven calius i la sitja ja prenia. S'havia de "bessonar" o alimentar amb els petits bocins de llenya seca sis vegades al dia.

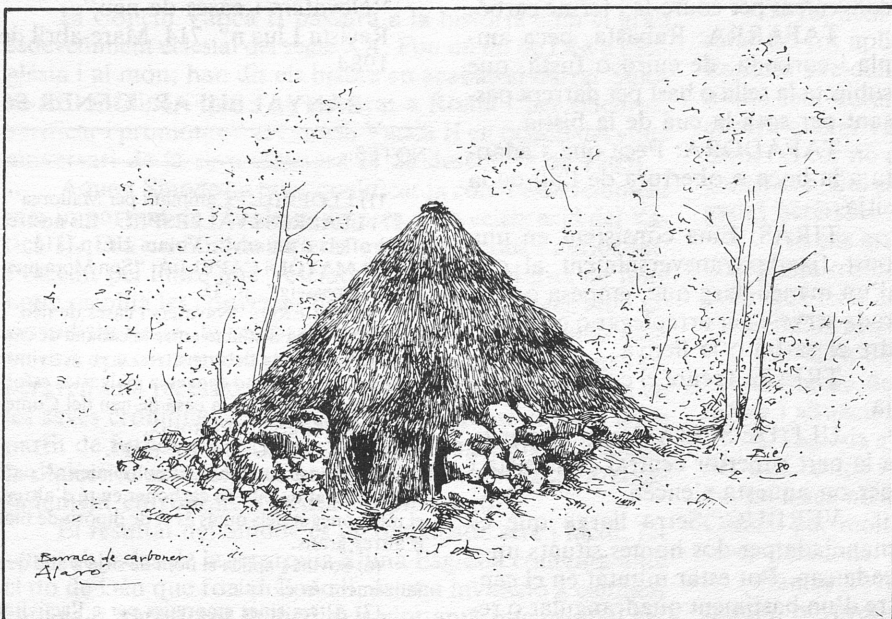
L'ull es tapava amb una planxa de ferro i el foc anava complint la seva missió: convertir la fusta en carbó, que en definitiva és coure la llenya i fer-li perdre tota l'aigua i altres substàncies. S'arriben a perdre quatre quintes parts del pes originari de la fusta quan aquesta s'ha convertit en carbó.

Aquesta cocció durava entre una setmana i deu dies, segons les dimensions de la sitja. Mentrestant, s'havia de tenir molt d'esment amb el vent, ja que podria cremar més la sitja d'un costat que de l'altre o podria produir-hi forats que si no eren tapats ràpidament feien perdre molt de carbó.

Després es destapava la sitja i s'esperava que refredàs el carbó, o bé

el treien amb una pala de mànec llarg i el refredaven amb terra porgada. No es podia apagar amb aigua ja que perdria qualitat i a més, l'aigua era escassa. L'operació de treure el carbó s'anomenava "triar", ja que al mateix temps de treure se seleccionava. Es treia a cercles concèntrics, tal com s'havia posat però a la inversa.

Les eines usades a la sitja eren: una escala de fusta, el tiràs per compondre llenya o carbó, la tapadora de la sitja, el burjó o bessonador, una aixada, un càvec i una romana de quintars per pesar el carbó.

EL CARBÓ

Una sitja d'uns vint peus de diàmetre de rotle podia produir de 50 a 60 quintars de carbó, és a dir, gairebé 2.500 Kgs.

El carbó es ficava dins uns recipients d'esparg anomenats sàrries i era venut als traginers que el baixaven als pobles o a Ciutat i el venien als botiguers. Una sàrria pesava vuit arroves (és a dir, dos quintars), poc més de 80 kgs. i vuit sàrries feien una carretada.

El preu es posava a tant el quintar (42 kgs) i variava segons la qualitat del carbó i aquest, segons la de l'alzina.

El bon carbó feia un so metàl·lic en pegar-li un cop i el més apreciat de tots eren els "canons", els troncs més llargs i sencers.

Altres tipus de carbó eren:

— Blanc: en lloc de torrar-se ha flamejat i no serveix per esser encès de nou.

— De Canonet: fet de brancons o troncs prims.

— De pinyol: fet amb la pinyonada d'oliva una vegada premsada per fer oli.

— Recuit: el que surt d'una segona torrada.

— De tronc o d'ascla: fet de trosos de llenya del tronc i no de les branques.

— De pa: carbonissa mesclada amb quitrà i que forma peces de forma quadrada.

EL CANÇONER POPULAR I ELS CARBONERS

Les gloses i altres poesies populars reflecteixen la vida i activitats dels carboners, normalment remarcant la vida dura i solitària que havien de dur

Maldecaps no sé què són,
no sé què vol dir tristesa,
i enmig d'aquesta pobresa,
som es més feliç del món.
Un mot de lletra no sé,
ni sé què cosa és escriure,
i, pel meu modo de viure,
res d'això tenc de mester.

* * *

Allà el meu cor no està estret,
perque és ampla sa garriga;
cap trava amb el món me lliga,
ni me top per cap paret.

* * *

I, de fer feina arrendit,
vaig a descansar una mica:
ets aucells me fan musica,
ses murteres me fan llit.
Mates m'emparen es fred,
ombre em donen ses auzines,
i una aigo de ses més fines
la font viva, en tenir set (9).

VOCABULARI

ARGANELLS: Ormeig compost de quatre senalles d'esparg, fondes, amb cul o sense, que es posen dues a cada banda d'una bístia (amb uns braços o anes d'esparg que passen per damunt el bast) i serveixen per traginar gerres d'aigua, olles de menjar, ect.

BAST: Espècie de sella amb els arçons molt sortits i units per una peça a cada costat, i que serveix principalment per traginar càrrega feixuga a esquena de bístia.

BESSÓ: Cada un dels trossos petits de llenya que es posen dins l'ull de la sitja per alimentar el foc.

BESSONADA: Conjunt de bessonats tirats dins l'ull de la sitja.

BESSONADOR: Burjó que empra el carboner per passar el bessonat per dins l'ull de la sitja.

BITLLOT: Bessó.

BOTILLA: Recipient de terra sense envernissar, de forma acampada i aplanada, amb el coll molt curt i amb dues anes, que serveix al carboner i a altres treballadors del camp per dur l'aigua fresca al lloc de treball.

BRASERA: Conjunt de brots que cobreix els munts de troncs que formen la part principal de la sitja i que serveix per impedir que la terra de damunt i la pluja ofeguin el foc.

BURJÓ: Perxa llarga acabada en ganxo, que serveix per remoure el caliu i atiar el foc de dins l'ull de la sitja: Bessonador.

CARBONAR: Fer carbó.

CARBONERA: Sitja. Munt de carbó ja cuit.

CARBONISSA: Bocins petits de carbó, quasi reduïts a polsim.

i l'enyorament que això produïa:

Bé passa la vida trista
un fadrí que fa carbó
Jo us ho puc dir, bona amor,
que per fer coure un sitjó
ha un mes que no us he vista

Carboner, bon carboner
què duis a dins es sarró?

— Jo duc sa meva suor
d'onzer dies de sitger.

Com tu seràs carbonera,
soleta dins un pinar,
arribaràs a enyorar,
ses mates de Son Burguera (8).

Però no manquen els punts de vista bulcòlics o idíllics, que tanmateix tan poc contacte amb la realitat tenien:

Mon pare carbó va fer
fins a l'hora que es morí.
Carboner me va fer a mi,
perque ell era carboner.
Dins el cor de l'auzinar,
damunt una muntanyeta,
tenc la meva barraqueta
que és tot quant me va deixar.

CARBONISSER: Venedor de carbonissa.

CARBONISSÓ: Polsina de carbó.

CIMAL: Cadascuna de les branques principals, que surten de la mateixa soca de l'arbre.

COMPANATGE: Llenya prima.

COCA: Feixet de llenya per tapar els troncs una vegada col·locats a la sitja: brasera.

CORBELLS: (escorbeis) Conjunt de bastons corbats i units amb travessers, que van penjats amb cordes per damunt el bast i pengen a cada costat d'una bístia per tragar feixos de llenya.

EIXERMAR: Netejar la terra tallant o arrabassant herbes i arbusts. Tallar a un arbre els brots o branques que dificulten la creixença.

ENTRESCADOR: Eina composta d'una peça plana de ferro guarnida de mosses a les voreres, que serveix per tórcer les dents de les serres alternativament a una banda i l'altra perquè vagin més lleugeres.

FALÇÓ CARRITXER: Falç petita per segar càrritx.

GERRA SOMERAL: Gerra molt gran, que es duia amb arganells damunt un ase o somera.

PICASSÓ: Martell gros amb el ferro acabat en punta per un extrem i en un tronc de piràmide per l'altre, que serveix per trossejar pedra o fusta.

PITRAL: Corretja que va subjecta als dos costats davanters del bast o de la sella i que passa pels pits de la bístia per evitar que el bast o la sella es facin enrera.

QUINTAR: Pes equivalent a un poc més de 42 quilograms. Es divideix en quatre arroves.

RANXADA: Cadascuna de les cuites de carbó que es fan a la sitja.

RANXO: Lloc on el carboner té la seva barraca i la sitja. Per extensió, porció de bosc que un carboner té per

tallar-hi llenya i fer carbó.

ROTLLE (rotlo o rotlle): Porció de terreny empedrada en el bosc, de forma circular, damunt la qual es basteix una sitja de carbó.

SÀRRIA: Recipient d'espert o de palma, d'un metre a vuit pams de llargària, que forma bossa o cadascun dels extrems i que serveix, posat de través damunt una bístia, per transportar carbó o altre material.

SITGER: Carboner. Siti o sòl de la sitja.

SITJA: Forn de carbó, munt de trossos de llenya dispostos en forma convenient per coure-la i fer-ne carbó.

TAFARRA: Rabasta, peça ampla i corbada, de couro o fusta, que subjecta la sella o bast per darrera passant per sota la cua de la bístia.

TAPADORA: Peça que s'adapta a la boca o obertura de l'ull de la sitja.

TIRÀS: Eina consistent en una post fixada transversalment al cap d'un mànec llarg que, empesa o estirada serveix per arregar o compondre el carbó o la llenya.

TRIAR: Treure el carbó de la sitja.

ULL DE SITJA: Forat que es fa a la part superior central de la sitja i per on aquesta s'encèn.

VERDUC: Serra llarga que és manejada per dos homes situats un a cada cap. Pot estar muntat en el centre d'un bastiment quadrangular o reduït a la fulla d'acer i a un mànec a cada extrem.

BIBLIOGRAFIA:

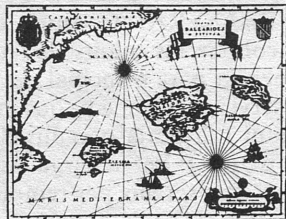
- **ALCOVER, Antoni M^a;** **MOLL, Francesc de B.** Diccionari Català-Valencià-Balear. Palma: Moll, 1980.
- **GINARD I BAUÇÀ, Rafel.** Cançoner popular de Mallorca. Palma: Moll, 1979.
- **LLABRES RAMIS, Joan i VALLESPIR SOLER, Jordi.**

- Els nostres arts i oficis d'antany. Ciutat de Mallorca. Museu Arqueològic de la Porciúncula, 1982.
- **LLOFRIU, Pere.** Caminant per Mallorca, Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.
- **MAYOL SERRA, J. i CAPELLÀ COLL, M.A.** Son Moragues. Guia de passeig. Palma, Icona, Balears, 1982.
- **SUÁREZ, Maria.** "La elaboración de carbón vegetal, un ritual a punto de extinguirse". Diari Balears. 25 octubre 1985.
- **VALERO I MARTÍ, Gaspar.** "Nevaters i cases de neu". Revista Lluc n.º. 714. Març-abril de 1984.

BANYALBUFAR, GENER-86

NOTES:

- (1) **LLOFRIU:** "Caminant per Mallorca", p. 27 i **LLABRÉS i VALLESPIR:** "Els nostres arts i oficis d'antany", Volum III, p. 313.
 - (2) **MAYOL i CAPELLÀ:** "Son Moragues. Guia de passeig", p. 35.
 - (3) **VALERO:** "Navaters i cases de neu", p. 32 "No hi ha distinció entre la cabana de carboner i la vivenda dels nevaters: eren activitats complementàries i no convenia malgastar esforços", en referència a la casa de neu del Comellar de ses Sitges de Pastoritx.
 - (4) **LLOFRIU:** op. cit. p. 27.
 - (5) Sitja és una paraula polisèmica. A part del significat de pila de carboner en té d'altres, el més conegut dels quals és el de dipòsit de blat o altres grans.
 - (6) Sovint s'aplica el nom de sitja a allò que únicament és el rotle.
 - (7) Altres eines emprades per a l'activitat de la tala eren el xorrac, la llima d'esmolador, l'entrescador per separar la punta de les serres, el falçó carritxer per tallar càrritx, el picassó per fer estelles i la maça.
 - (8) **GINARD:** "Cançoner popular de Mallorca". Volum II, p. 174 i 175.
 - (9) **GINARD:** op. cit. Volum IV, p. 198 i 199. Són fragments d'un poema original de Manuela de los Herreros i Sorà, en versió popularitzada i recollida oralment.
- Gran part de la informació d'aquest article la devem a Mestre Bartomeu Castell Verdadera, carboner de Bunyola, i a Joan Llabrés i Jordi Vallespir, que recolliren la seva opinió al llibre "Els nostres arts i oficis d'antany", volum III, p. 313-318.

A la Mar Mediterrània, bressol de la Cultura de la vinya i el vi, emergeix l'Illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi creixin fermes vinyes i hi creix esplendorosament un conegut des de l'antiguitat.

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

L'ESGLÉSIA NOSTRA

VINT ANYS DE
POSTCONCILI A
MALLORCA

PERE LLABRÉS i MARTORELL

REVISIÓ A LA LLUM DEL DARRER
SÍNODE DE BISBES

El Concili Vaticà II passarà a la història com el gran esdeveniment eclesial del segle XX. Fou un do de Déu a l'Església i al món, han dit els bisbes en acabar el darrer Sínode extraordinari que s'ha celebrat a Roma "per celebrar, verificar i promoure" el Concili Vaticà II en ocasió del vintè aniversari de la seva clausura (8 de desembre de 1965).

Aquest Sínode ha estat qualificat ja com l'esdeveniment més important de l'Església després de la celebració del Vaticà II. Era un Sínode esperat amb inquietud i curiositat. Precedit pel llibre que "esclatà" a Roma pel mes de juny i que recollia les converses del Cardenal Ratzinger amb un periodista italià, la celebració del Sínode fou seguida amb un cert apassionament pels mitjans periodístics. Alguns esperaven una recessió, molts de periodistes es dedicaren en les seves cròniques a retransmetre una quasi-crònica d'un partit de futbol entre conservadors i progressistes, reduint la dialèctica sinodal a un bi-partidisme polaritzat i aferrissadament enfrontat. Valenta simplificació!

El resultat del Sínode és un diagnòstic serè i lúcid, fet sens subte des de la jerarquia d'una Església contenta amb el do de Déu que fou el Concili; és una invitació a caminar endavant aprofitant la lliçó dels vint anys que queden enllà i que esperonen l'Església a prosseguir un camí encetat amb esperança pel gran Pentecostès, iniciat pel gran profeta que fou Joan XXIII.

He legit, pensant en la nostra Església de Mallorca, el missatge al poble de Déu i la relació final del Sínode de bisbes. Són dos documents, ben positius, que ens poden ajudar en la tasca que enguany s'ha imposat l'Església nostra també de "celebrar, verificar i aplicar" el Concili Vaticà II.

ELS GRANS FRUITS I TAMBÉ ELS
DEFECTES I DIFICULTATS...

El Concili darrer va desvetllar en tots els qui tinguérem la gràcia gojosa de ser-ne espectadors i seguidors un gran entusiasme. Va fer pujar l'esperança dels qui volíem una Església rejuenida i dialogant amb el món. L'Església, sobretot entre nosaltres, semblava sortir d'una fortalesa tançada, defensiva i ofensiva, d'una closca envellida que capficava la institució dins ells mateixa amb no gaire finestres a l'aire exterior. El règim polític imperant a l'Estat espanyol afavoria aquesta situació i les actituds autosuficients i autoritàries. Una rigidesa de pensament i de costums era la façana externa d'una Església més preocupada del seu interior que del diàleg i l'obertura vers una societat que anava canviant amb passes de gegant.

El Concili capgirà la situació, l'actitud, la imatge. Els fruits, com diuen els Pares sinodals, han estat immensos. La renovació interior i exterior de l'Església s'ha pogut palpar. Hom es pot preguntar què hauria passat si l'Església haguera restat incommovible en les postures d'antany. Com

serien ara les nostres celebracions? Què hauria succeït en la transició política? Com podria l'Església fer-se entendre al món d'avui?

De fet hem de confessar que encara el Concili no ha estat del tot aplicat. Pensem que amplis sectors d'aquella Església preconciliar són encara actius i fan força, com n'han feta durant els vint anys passats, contra un esperit encara que es vulguin aferrar de vegades a una lletra. La ment i el cor no es canvien a cops de constitucions i decrets conciliaris. Qui sap història pot recordar la reacció —de vegades herètica— contra els grans Concilis de l'Església.

"No ens aturem davant errors, confusions i defectes. L'Església troba en el Concili la llum i la força que Crist prometé donar als seus en cada època de la història", diuen els sinodals al poble de Déu.

Per altra banda, la història no acabà amb el Concili, i seria ingenu demanar-li que hagués previst els esdeveniments i situacions del món que sobrevindrien.

L'Església s'ha d'esforçar a llegir contínuament els signes dels temps i donar-los la resposta evangèlica adequada. La tasca no acaba mai, no es clou amb la clàusula d'un Concili per molt clarividents i renovadores que siguin les seves decisions.

Han sobrevingut després del Concili dificultats i mancances, no precisament a causa del Concili, ni tan sols a causa de l'Església. No cal endossar-ho tot al Concili, el que ha succeït de mal en la comunitat dels creients en Crist. Seria caure en la més barroera ingenuïtat pensar que el Concili ho hauria d'haver resolt tot, fins i tot el pecat de l'home i el misteri d'iniquitat que actua —ho sabem per la fe— en el món i també en el si de la comunitat cristiana.

Hi ha nous desafiaments que cada dia sorgeixen en la comunitat humana i que interpel·len l'Església, també aquí, a Mallorca. Cal cercar llum en l'Evangeli, en el Concili i més enllà del Concili. Caminar endavant i predicar la Bona Nova són tasques inaturables de l'Església i de cada un dels creients.

A Mallorca el balanç postconciliar també és positiu, no cal dubtar-ne gens ni mica. Els buits hi han estat, el refús a voltes també. Jo crec que les mancances han estat fruit d'una immaduresa congènita de la formació de mentalitats i més tost d'una imprevenció notable: tanmateix cal afirmar que la nostra Església, en aquests vint anys, ha recorregut un llarg camí, si bé li resta un llarg camí a recórrer encara.

UNA ESGLÉSIA POC ESTIMADA

El tema de l'Església fou el centre dels debats i dels grans documents conciliaris. El Vaticà II fou un gran Concili eclesiològic. En el postconcili podem dir que ens hem afartat de parlar de l'Església: l'hem estudiada, l'hem predicada, l'hem programada, l'hem criticada també. Però ¿hem fet estimar aquesta Església? Els creients en Crist ¿l'hem estimada més?

Constaten els pares sinodals: "En el que anomenam primer món, cal preguntar-se per què, després d'una doctrina sobre l'Església explicada amb tanta amplitud i profunditat, aparegui sovint una desafecció vers l'Església".

La relació final del Sínode tracta d'aclarir aquesta poca estimació com a resultat de considerar l'Església com una estructura purament institucional, privada del seu misteri. És clar que el misteri de l'Església només pot ésser descobert i apreciat des de la fe. El misteri de l'Església deriva de la seva connexió amb Crist. També es parla, tal volta d'una forma més eloqüent, de l'Església com a sagrament: signe i instrument de la salvació que Crist aporta al món.

També en aquest aspecte hem de lamentar un ròssec del temps passat, però també una culpa del temps present. L'Església era més aviat presentada, i així sovint es comportava, com una estructura de poder, "societat perfecta", com una nació constituïda en Estat. No és estrany, doncs, que encara els ulls, i el pensament, estiguin acostumats a una visió parcial, distorsionada, de l'Església.

Per altra banda, crec que els esforços —que n'hi ha hagut— no han estat suficients per fer sentir a tots els creients que són membres d'una comunitat, que pertanyen a una família. Ni tampoc els feels han assolit la suficient i recta formació per sentir-se membres d'aquesta Església-comunitat. Els aires secularistes no els han ajudat gens a descobrir aquesta identitat comunitària.

A Mallorca, hem sofert també aquesta desafecció, un desamor envers l'Església, considerada més tost com a institució i estructura que com a comunió de creients i sagrament de salvació.

L'evangelització contínua i la catequesi profunda que agura el Sínode han de ser els remeis per a aquesta situació. El Sínode exhorta a aprofundir en l'esclesiològia de comunió: fonament per a l'ordre en l'Església i, en primer lloc, per a la recta relació entre unitat i pluriformitat en l'Església.

Uns creients que sàpiguen donar més raó de la seva fe, més conscients de la seva identitat cristiana, possibilitaran no ja un amor a una entitat aliena, que podria ser una Església imaginària o més o menys estranya, sinó una comunió viva en la fe i l'amor (que tenen en Crist la font i la plenitud), i això és en definitiva ser Església.

LA INCULTURACIÓ

"Puix l'Església és una comunió present en tot el món, que uneix la diversitat i la unitat, assumeix tot allò que hi ha de positiu en totes les cultures. Tot i això, la incultura-

ció és diferent de la pura adaptació externa, perquè significa una íntima transformació dels valors culturals autèntics per la seva integració en el cristianisme i la radicació del cristianisme en totes les cultures humanes" (*Relació final*, D, 4).

També en aquest camp podem dir que s'han fet moltes passes a Mallorca després del Concili. Un destorb ha estat així mateix la concepció endarrerida d'una Església diòcesi-província, que ha pesat moltíssim a l'hora de promoure una pastoral més connectada amb la realitat d'aquest país. Per altra banda, la poca consciència de poble de Mallorca, encara present a la nostra illa, ha returat l'impuls vers una pastoral més realista, més potenciadora de la identitat popular, que tingués com a fita la proposta d'una Església local, conscient, forta i oberta.

Amb tot, la consciència d'Església local ha anat creixent sobretot en els sectors més desperts als signes dels temps i més acostats a la realitat ambient.

La transició política ens ha ofert la possibilitat d'una autonomia, si bé esquifida i poc engrescadora per ara. Això ha despertat reaccions positives i propostes animadores per part de l'Església. Certament la nostra Església, en amplis sectors, ha estat present en les passes de desvetllament de la nostra identitat de poble que s'han seguit després del Concili, i d'acord amb el moment polític d'aquí i de l'Estat espanyol.

No hem arribat, emperò, a un grau d'inculturació òptim, ni prou fer-hi. El llast d'un conservadorisme dretà, viu i operant encara en l'Església nostra, herència de segles, ha actuat i actua reaccionàriament en tot aquest procés.

Sí podem afirmar que el Concili ha fet una Església més mallorquina a Mallorca, i que hi ha voluntat de prosseguir aquest camí i aquesta orientació.

Per això esperam que la missió espiritual de l'Església i la seva diaconia, o servei al poble, vagin entre nosaltres ben unides tal com velen els bisbes.

Han estat aquestes unes breus pinzellades i reflexions a partir de la primera lectura dels documents finals del darrer Sínode, clausurat el proppassat 8 de desembre. El Sínode no ha trencat de cap manera l'esperança: és una empena a prosseguir un camí encetat pel Concili, amb el seu esperit, amb la seva força. Assenyalen els bisbes que hi ha una reactivació del sentit religiós. Pot ser un signe del nostre temps, que no ha de ser instrumentalitzat: cal que sigui captat per una tasca evangelitzadora neta i il·luminadora de la vertadera vocació i dignitat de l'home. □

ART

MIQUEL BARCELÓ: JOC I FOC

JAUME TORRES I ESTRADÉ

El jove pintor felanitxer Miquel Barceló (1957), representant de la nova pintura dels anys vuitanta, transavantguarda o neoexpressionisme, i alhora paradigma d'aquest nou tipus d'artista plàstic dels nostres dies, individualista, famós i ric, ha exposat durant aquesta tardor de 1985 al Palau de Velázquez de Madrid. Es tracta d'una exposició organitzada pel Museu d'Art Contemporani de Burdeos i que abasta quadres del 1983 al 1985, mostra que seguirà el seu periple per les principals capitals de l'art i que malauradament no es deturarà a Mallorca.

Miquel Barceló és un d'aquells joves artistes que en els anys 70 obrí esclatxes de llum dins l'obscur panorama d'una pintura mallorquina postimpressionista, reiterativa i tòpica. Miquel Barceló, Andreu Terrades, Tomeu Cabot, Antoni Socies, Ramon Canet, Tinus Castanyer, Cati Bonnín, etc., fills de la Mallorca del boom turístic, plens de juvenivol dinamisme i vitalitat introdueixen les darreres tendències i avantguardes, abstracció, pop art, pobre, conceptual etc. Alguns d'ells, utòpics i neodadaistes s'uneixen en empreses col·lectives que intenten denunciar el sistema de premis, certàmens i galeries. Avui en dia aquesta colla de joves pintors s'ha endinsat per camins molt diferents. Barceló es mogué dins aquest grup i realitzà alguna activitat com un número de la revista "Neon de Suro" i l'exposició "Cada-verina 15" (1976) en el Museu de Mallorca on presentà unes capses que contenien matèria en vies de descomposició. El 1978 deixa Mallorca, tornant a Barcelona. Comença l'etapa d'una pintura figurativa, salvatge, agressiva, neoexpressionista. Animals, cans, lluites de bèsties omplen les teles. Coincideix amb els transavantguardistes italians capitanejats pel crític Bonito Oliva i amb els neoexpressionistes alemanys, amb tota aquesta onada de nova figuració que brota amb fúria sobre el carreró sense sortida del conceptual. Els anys 1981-82 suposen l'esclat del boom Barceló, principalment després de la selecció a la *Documenta de Kassel*. Se li obren les portes de les principals galeries europees i americanes i apareix aquest Bar-

"AMOUR FOU" (Miquel Barceló)

celó cosmopolita que viatja d'un indret a un altre, que ara pinta a Nàpols, ara a les costes portugueses o dins una església de París.

El Palau Velázquez ens presenta aquesta darrera obra del Barceló cosmopolita, una obra que es dreça cada cop amb més força, renovació i personalitat, sense escoltar els dolços cants de sirena de la facilitat, de la comoditat d'ajeure's en la reiteració i mímesi del seu propi estil. Fuig de temptació tan enllepidora i enceta nous camins. Si hagués de cercar un mot que copsés tot el conjunt d'elements que formen l'entrallat, l'estructura lingüística de tota aquesta producció pictòrica, triaria sens dubte el d'*antitesi*. S'abraonen amb violència els contraris, merda i or, passió i raó, joc i foc, subjecte i objecte, cultura i natura, tradició i avantguarda, pintura i anècdota, localisme i internacionalisme, en una brega de la qual neix equilibri, serenitat i harmonia.

Acaramulla sobre la tela, barrejats amb la pintura, materials pobres, cartró, arena, les pròpies llosques del tabac, xapes de coca-cola o cervesa, fideus, closques de musclo, la merda del món, un bon grapat de deixalles i fems, elements fugissers sense cap pretesió de luxe i eternitat, però que la

mà de l'artista ordena i esdevenen art, or. La merda es torna or, bellesa i riquesa. "Grand Dinner" (1985), una mena de bodegó casolà on sobre la cuina couen entre altres coses una paella espanyola, és un dels millors quadres de l'exposició i un exemple reeixit d'aquest amuntegament de matèries més aviat pròpies d'escombraries, que es concentren en alguns dels objectes representats i contrasten amb zones on sols sura una fina taca de tinta o pintura.

Raó i passió, joc i foc (emprant mots de Carles Riba), cervell i cor són els dos pols que impulsen l'art del segle XX i de totes les èpoques. Barceló parteix del foc per construir el joc. Són del tot il·lustratives aquelles obres en què ell mateix se'ns presenta creant, el veim submergit dins la tela, damunt el paper. Es, per tant, una pintura apassionada que parteix del subjecte, d'ell mateix, de les seves emocions, sensacions, idees, disigs, frustracions... L'eix temàtic és el propi pintor, l'artista dibuixant, l'artista davant d'un caramull d'obra, l'artista en plena erecció, l'artista a la biblioteca, l'artista dins d'una barca. I el costat d'aquesta temàtica narcissista, el món que l'envolta, adés aquest món quotidià dels bodegons, de les cuines, adés

el món de la natura, del mar i les barques, adés el món de la cultura, la seva pròpia biblioteca, el museu, les sales del Louvre. "Amour fou", una altra de les obres més aconseguides, sintetitza tota aquesta temàtica que arrela en el subjecte i en allò més proper que l'envolta, l'interessa o li agrada. En un racó jeu el propi artista en plena erecció, envoltat de llibres, llibres en els prestatges de la paret, llibres en la terra, llibres damunt la taula, llibres oberts, llibres tancats, amb el nom dels autors preferits. I en la paret de la biblioteca s'obre un immens finestral a través del qual hom pot esguardar la natura, un fragment de mar i roques molt mediterrani, *Natura i cultura* es donen la mà.

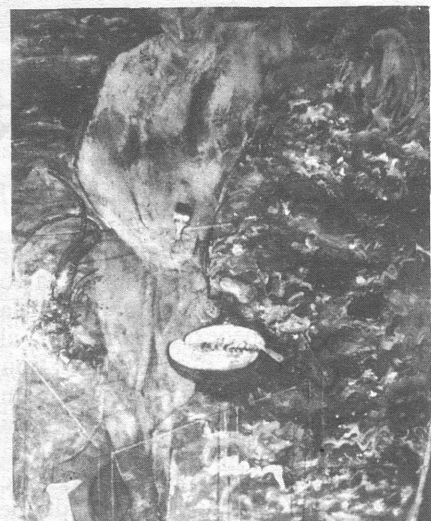

"GRAND DINNER" (Miquel Barceló, 1985)

Eclectic com tots aquests manieristes dels anys vuitanta, empra tots els elements de *les avantguardes del XX* que li interessin i a la vegada basteix un pont que enllaça amb la *tradició clàssico-renaixentista*. Barceló no es limita a aprofitar tot un cúmul de troballes, especialment de l'informalisme, el gestualisme, l'art matèric i l'art pobre, sinó que les posa al servei en aquestes darreres obres dels problemes de l'art clàssic: estudi del cos, profunditat, perspectiva... Aquells nus que es dreçaven çà i lla, aquelles finestres que s'obrien en els quadres renaixentistes, aquelles perspectives de Tintoretto, tornen a aparèixer a l'obra de Barceló. "Giorgione a Felanitx" (1984) mostra, darrere d'una taula amb una natura morta amb llagosta i mig meló (connotacions d'estiu mallorquí), un nu groc de nítides reminiscències clàssiques, sensualitat praxitel·liana i trets propis del pintor, que sosté un quadre.

Darrere dels bodegons del xoriço o del cuixot amples finestrals deixen veure un riu amb un pont o un paisatge. Les allargassades galeries del Louvre plantegen lliçons de perspectiva.

L'art del XX empenyé una lluita per alliberar-se de l'anècdota, de la història de qualsevol mena, tant sigui de la religiosa i mitològica del període que podríem anomenar clàssic de l'art (segles XV-XVIII), com la històrica o realista del XIX. Eren traves que calia superar, bardisses que s'havien de botar. La pintura no només era una il·lustració d'una anècdota o una història, bàsicament era color disposat sobre una tela. Qui cerqui informació sobre les botelles no ha d'anar precisament a un quadre de Morandi o qui

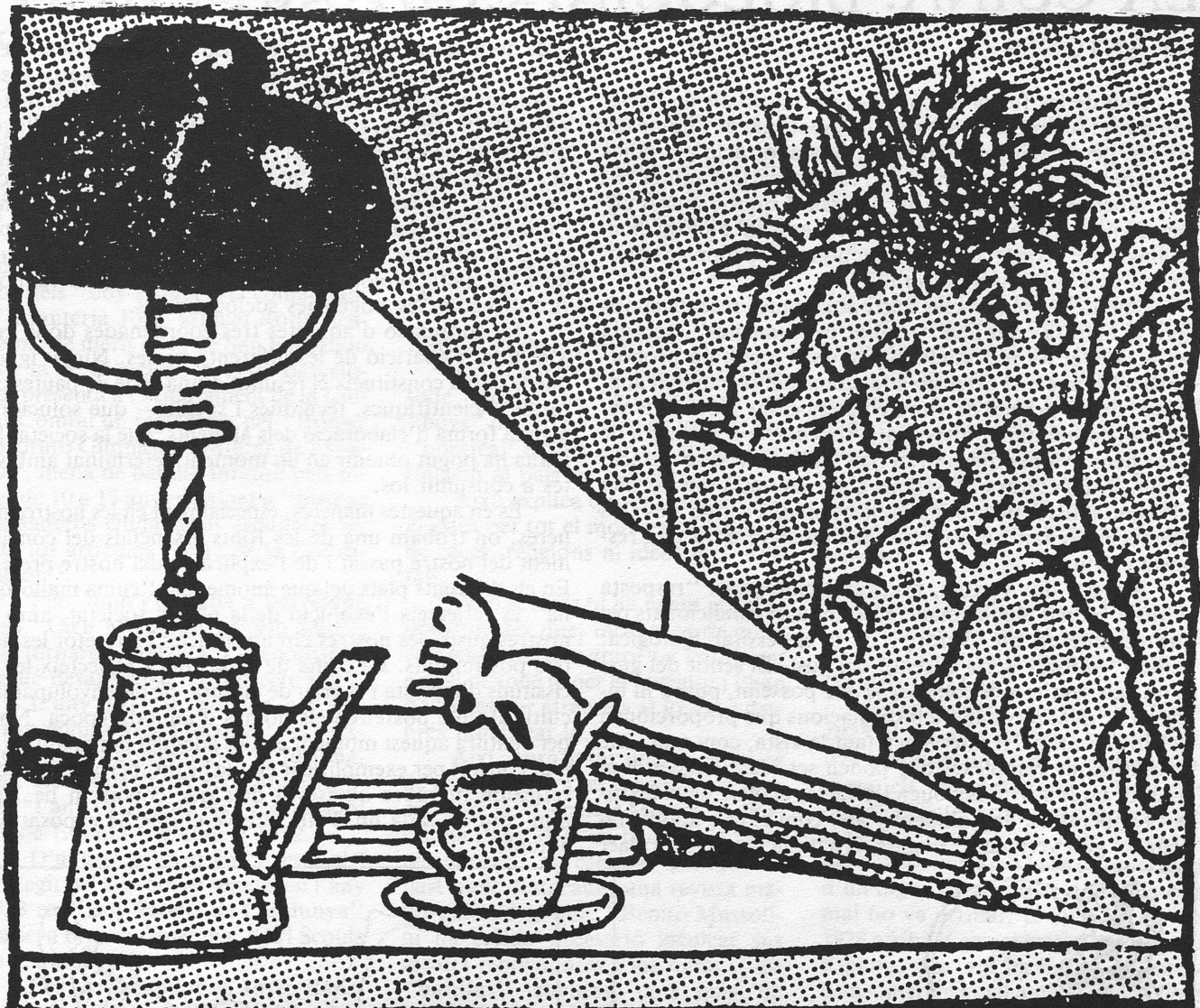

"GIORGIONE A FELANITX" (Miquel Barceló, 1984)

una barca, una biblioteca, un bodegó) i a partir d'aquesta construeix un quadre, que primordialment és pintura, matèria, gest, color, no és una simplista il·lustració de la història triada. Els referents escollits en part són purs pretexts. Aquests giren entorn del propi pintor o de la mateixa història de la pintura, sovintegen les al·lusions a la tradició pictòrica, les finestres que s'obren, els corredors del Louvre que s'estiragassen, el nu clàssic que s'aixeca ple de bellesa. Bona part dels joves artistes d'ara trien com referent un motiu tret de la pròpia història de l'art. Per exemple, resulta simptomàtica la darrera exposició de Manolo Valdés (G. Maegt, desembre 1985) que treballa a partir de les menines de Velázquez, dels bodegons de Morandi o del ca de Goya. Recollint el fil una mica perdut en aquesta digressió, podríem afirmar que *anècdota i pintura formen un tot inseparable*. La forma, la pintura no és la cirera que adorna el pastís ni una simple vestidura que ornamenta el cos ni un adjectiu decoratiu, és un element bàsic que no el podem separar del contingut, de l'anècdota, és un element substantiu sense el qual s'esmuny tot alè de vida.

Bonito Oliva sosté la tesi que l'art transavantguardista és més aviat nacional i localista. Barceló no oblida les pròpies arrels i davall d'una pintura d'aparences tan internacionals i cosmopolites suren elements clarament mallorquins, com algunes barques i objectes dels bodegons i cuines.

En fi, aquesta exposició permet contemplar l'actual trajectòria d'un dels joves artistes actuals més cotitzats i famosos a través d'unes obres que revelen una febre creativa, una investigació continuada, una renovació constant. □

*La història és l'únic instrument que pot obrir
les portes a un coneixement del món d'una manera,
si no científica, sí almenys raonada.*

Pierre Vilar

L'AVENÇ

Revista d'història mensual
Regàs, 14, 4t, 3.ª, Barcelona-6 - Telèfon 218 62 08

CUINA

LA CUINA: BIOLOGIA, CULTURA I GUST

per ANTONÍN

Una de les funcions bàsiques i primordials de l'ésser humà és el seu metabolisme. El metabolisme de l'home necessita, per al seu funcionament, una aportació periòdica i continuada d'elements calòrics i estructurals. A aquest fet, tots sabem que hi respon la necessitat quotidiana d'alimentar-nos. Així, doncs, a aquest requeriment biològic hom ha hagut de proporcionar el que alguns antropòlegs anomenen una "resposta cultural".

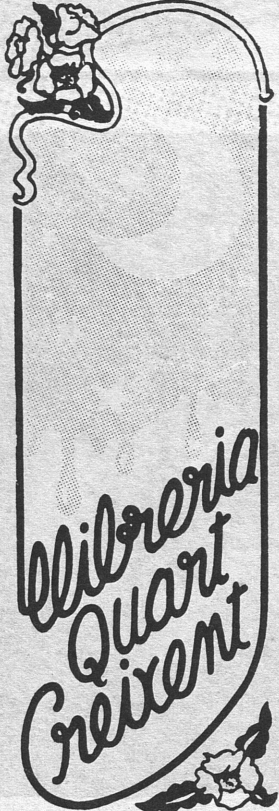
Una de les tendències antropològiques recents considera la cultura com una "realitat instrumental", sorgida per a satisfer les necessitats humanes. La cultura proporciona a l'home una extensió addicional del seu aparell anatómic, que li permet de viure en condicions idònies de seguretat, comoditat i prosperitat. Això darrer li permetrà de crear béns i valors que aniran més enllà de la seva dotació orgànica. La cultura és, segons això, un mitjà que permet a l'home satisfer determinades necessitats i assolir uns fins concrets. Per tant tota necessitat humana tindrà una resposta cultural.

Aquests dos vectors, necessitat biològica i "resposta cultural" són d'alguna manera delimitats i condicionats pel que consideren un "reforç" de la necessitat biològica. Aquest "reforç" seria el sentit del gust. El sentit del gust és un dels sentits més complexos que posseïm, puix s'hi integren de qualque manera informacions que proporcionen els altres sentits. Hi intervenen tant la vista, com una sèrie de sensacions complexes que poden ser identificades com el sabor i que sovint inclouen l'olfacte, el tacte de la textura i temperatura dels aliments, així com el que anomenaríem el "gust vertader". El gust, és a dir la sensació de plaer

o de desgrat que percebem en consumir qualsevol aliment, no és un sentit estàtic, sinó que, com tots els sentits, es va adaptant al que les pautes culturals de la societat li dicten. Difícilment ens agradaria la carn mig rostida i les llavors que consumien els homes del Neolític, per exemple. En canvi ens adaptariem millor al "menjar dels astronautes". No hi ha dubte, per tant, que la nostra distància cultural entre l'una i l'altra cuina juga un paper fonamental en l'adaptació al nostre gust. El gust seria, doncs, un "recolzament" de la necessitat biològica fonamental, però que es va modificant segons les exigències socioculturals.

La conjunció d'aquestes tres coordenades dóna com a resultat l'aparició de les diferents cuines. Ningú ignora que la cuina constitueix el resultat d'una sèrie de pautes culturals —científiques, tècniques i socials— que solucionen alguna forma d'elaboració dels aliments, que la societat humana ha pogut obtenir en un moment determinat amb vistes a consumir-los.

És en aquestes maneres, especialment en les nostres maneres, on trobam una de les fonts essencials del coneixement del nostre passat i de l'explicació del nostre present. En els diferents plats del que anomenam "cuina mallorquina" es reflecteix l'evolució de la nostra societat, amb els nostres gusts, les nostres circumstàncies i sobretot les nostres possibilitats. La cuina de cada època reflecteix les vicissituds d'aquesta i el grau de cultura, de desenvolupament cultural, que posseïren els homes d'aquesta època. No és per ventura aquest moment el més adequat per analitzar un plat concret per exemplificar el que he dit, però per poc que reflexionem sobre qualsevol dels que coneixem bé, veurem com en cada un d'ells intervé el que he exposat més amunt.

llibres
en català
i juguetes

CARRER RUBÍ, 5
TEL. 21 38 21
PALMA

al servei
de la dona
jove i elegant

dona
corseteria
J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

DIVULGACIÓ HISTÒRICA

AL.LOTS DE MUNTANYA

JOSEP SEGURA I SALADO

CATALUNYA I L'ESCOLTISME

Així com gran part de la nostra cultura prové de Catalunya, també dues de les formes d'entendre l'escoltisme que es donaren a L'Illa abans de la guerra vingueren del Principat.

Allà, ja l'any 1823 (trenta abans del neixement de Baden Powell, creador dels "boy-scouts") el comandant d'Infanteria Joan Miquel Roth, acadèmic de mèrit de la de San Fernando i de la de Ciències i Arts de Barcelona, presentà a l'Ajuntament de la Ciutat Comtal un reglament pel "Primer Instituto Ginnástico Militar de España", mena de batalló infantil pels joves de 10 a 15 anys destinat a "formar verdaderos ciudadanos españoles según los artículos 7 y 12 de la Constitución".

Pero amb l'entrada a Barcelona dels "Cien Mil Hijos de San Luis", que tornaren implantar l'absolutisme, degué desaparèixer el projecte (1).

L'any 1911 ja existien a Catalunya alguns grups escoltes; els "Exploradores Barceloneses" es fusionaren, igual que feren els "Mallorquines" l'any 1918, amb els "Exploradores de España", creats el 1912.

D'aquest grup d'àmbit estatal i protegit pel Govern se separaren l'any 1933 els "Boy Scouts de Catalunya" i la seva branca femenina "Girl Scouts de Catalunya".

Per altres camins en Josep Batis-ta i Roca inicià amb l'ajut de Mn. An-

toni Batle i Mestre la "Germanor de Minyons de Muntanya" (2).

L'any 1928 s'havia celebrat el Primer Campament General de "Guies Excursionistes" i "Minyons de Muntanya", i el 1930 tengué lloc el Primer Aplec General de "Minyons de Muntanya" (3).

ESCOLTISME I POLÍTICA

Un dels trets fonamentals del mètode escolta és l'apoliticisme; els "boys" no són polítics; en tot cas, llur "política" és inculcar als al.lots l'estimació al país de naixença.

Això explica que el sistema s'hagi estès per tot el món sense distinció de races, religions ni ideologies estatals.

Però sempre hi ha hagut governs oportunistes que, incapaços de crear res semblant, han aprofitat l'al.licient que el mètode té per la joventut i l'han polititzat per atreure's al jovent i després fanatitzar-lo.

Així, aprofitant una competició de models de cotxes a pedals organitzada per la "Generals Motors" a Barcelona l'any 1935 i a la qual els "Exploradores" barcelonins prengueren part molt destacada, una revista mallorquina deia que: "Benito Mussolini ha creído necesario inculcar sus ideales renovadores a los niños... los "balillas" cuentan con más de 1.000.000 de socios. Adolfo Hitler ha considerado también de trascendencia la educación de la juventud creando las "Juventudes Hitlerianas". En esas directrices les precedió a ambos Baden Powell..." (4).

Aquestes paraules no són del tot exactes; una altra revista deia cinc anys abans: "Sabido es que los Balillas fueron creados a base de la destrucción previa de los Exploradores de Italia y de los Scouts Católicos... Constituyen una verdadera preparación militar que encaja en el plan imperialista de Mussolini. Se parecen a los Pionniers Rouges de la Rusia bolchevique en que ambas instituciones responden a una política determinada... obligándola a seguir derroteros enteramente opuestos a los del Escultismo, ajeno a toda política" (5).

El President Nacional dels "Ex-

ploradores de España" va esser el rei Alfons XIII. La revista oficial de la Institució deia l'abril de 1931: "Un cambio de régimen ha sido producido en nuestra Patria. ¿Cuál debe ser nuestra actitud y conducta? Los Exploradores de España sólo pueden contestar en un sentido: nuestro deber es reconocer, respetar y obedecer al Poder constituido, sea el que fuere" (6).

Malgrat tot, l'any 1936 o 1937 les joventuts socialistes s'incautaren del material i local dels de Maó i els falangistes dels de Ciutat.

L'any 1940 un decret del Govern ordenava la dissolució dels "Exploradores" i de totes les altres institucions similars.

L'ESCOLTISME A MALLORCA

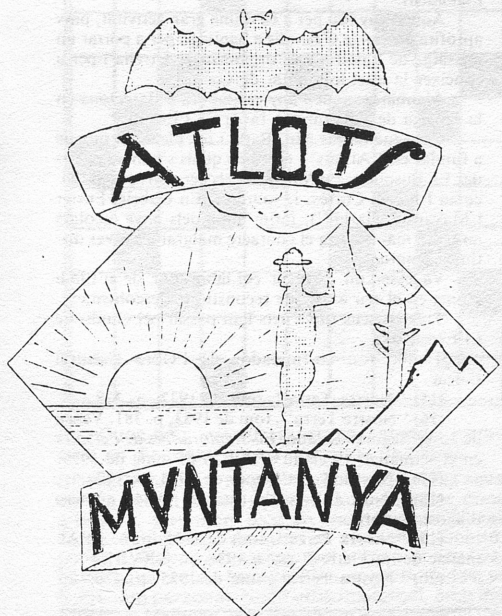
A la nostra Illa hi havia un clima "scout" i patriòtic propici a l'aparició dels "Al.lots".

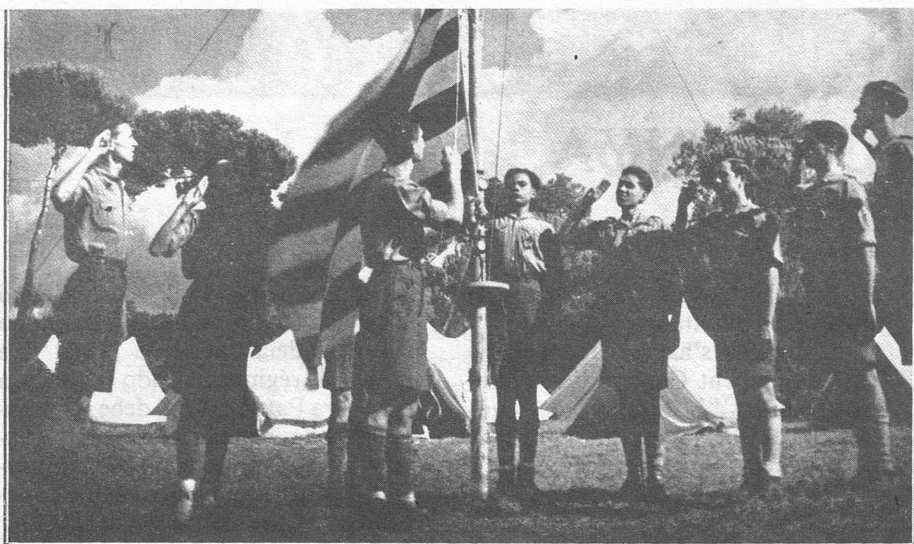
Efectivament, des de 1913 fins a 1923 hi hagué a Ciutat i a moltes altres localitats una esperançadora promesa: els "Exploradores" (7); a més existia a Ciutat una altra concepció del mètode "scout": la dels "Trescadors"; es vivia amb la fe i l'esperança d'un digne Estatut d'Autonomia que mai no va arribar; el 29 de gener de 1928 arribà el genial escriptor Rudyard Kipling, que tant ha influït a l'escoltisme internacional amb el seu "*Libre de la Selva*" (8); i a l'any següent honorà Ciutat el fundador de l'escoltisme mundial: Lord Robert Stephenson Smith Baden Powell of Gilwell, que rebé els honors que li tributaren les tropes de "Exploradores" de Maó, Barcelona i Hospitalet (9).

Una de les revistes millors que llavors teníem ens fa saber que l'abril de 1930 a fora porta acamparen els membres d'una expedició de "boys" arribats de París (10).

Al mes següent acampaven al bosc del castell de Bellver una cinquantena de "boys" anglesos. Pel setembre eren els seus germans suïssos els que sojornaven davall els pins del Castell i trescaven l'Illa (11).

El juliol de 1932 reberen "la visita de la Secció Ramón Llull dels Minyons de Muntanya de Palestra (12) acompanyats d'un grup de socis de

ELS MINYONS DE MUNTANYA

El moment d'hissar les banderes de Sant Jordi, emblema de l'entitat, i de les quatre barres, insígnia de la Pàtria

l'esmentada entitat, acamparen al Port Nou de Son Cervera durant 15 dies". A ells s'uniren alguns joves de la "Joventut Escolar" (secció de la apolítica Associació per la Cultura de Mallorca, precedent de l'actual Obra Cultural Balear) que posseïen ja una tenda i atuells d'acampada.

Al mes següent era un estol d'estudiants francesos el que recorria la costa Nord mentre un altre grup francès aixecava un campament a Porto Pi; aquests portaven cinc barques biplaces amfibies amb rodes que, a més, servien de cuina i guarda-robes (13).

FUNDACIÓ DELS "AL.LOTS DE MUNTANYA"

Entusiasmats pel campament de Son Cervera i animats p'En Josep Fortesa (a) "Rei" (14) aparegué l'agost de 1932 en el si de l'Associació per la Cultura de Mallorca un grup d'escoltes anomenats "Al.lots de Muntanya"; des del mateix dia de la fundació comptaren ja amb dues tendes d'acampada, una d'elles la de la "Joventut Escolar" (15).

Un any més tard alguns elements de Palestra acamparen a Cala Marsal de Felanitx i l'entusiasme que despertaren va fer possible l'aparició dels "boy-scouts" felanitxers (16).

Si bé pel març de 1934 els "Al.lots" havien instituit una secció marítima amb la finalitat de practicar la natació, prestar ajut en cas d'accident, aprendre els esquemes de salvament i cooperar amb les autoritats en el que pertany a les normes de seguretat de les naus, no degué tenir gaire èxit ni ésser massa nombrosa, puix els "Al.lots" eren llavors només una quinzena i el seu fundador no recorda aquesta secció marítima (17).

A l'estiu d'aquell any un grup

dels "Boy Scouts de Catalunya" passaren dues setmanes a Bellver i Illetes (18).

Per aquells dies els "Al.lots" feien una sortida cada setmana.

En començar el 1935 organitzaren un concurs teatral per premiar la millor obra inèdita; es presentaren devuit treballs i els dos primers s'hagueren de partir la joia per meitats; guanyaren "La Pobresa no és Vilesa", d'En Francesc Pomar, i "Els Hereus del Torrentó" dels senyors Buades i Junco-sa (19).

El darrer acte al qual ens consta que participaren se celebrà el 31 de desembre de 1935; dins el programa de la festa de l'Estendard, commemorativa de la conquesta de Mallorca. La "Associació per la Cultura, la Societat Arqueològica Lul·liana, la Capella Classica, l'Orfeoó Mallorquí, el Grup "Azul" i els "Al.lots" col·locaren diferents corones i rams de flors al peu del monument a Jaume I (20).

L'any 1936 s'inicià per la revista "La Nostra Terra", òrgan oficial de l'Associació per la Cultura, amb un comentari del "Libre de la Selva" a cura d'En Joaquim Verdaguer; així mateix als toms corresponents als anys anteriors es troben traduccions d'altres obres d'En Kipling.

Poc després esclataria la guerra i això motivaria la desaparició de l'escoltisme a les Balears.

Contràriament al que succeí amb els "Trecadors", grup escolta dels constituïts pels jesuïtes del "Patronato Obrero", els "Al.lots" no hagueren de patir cap requisa de material; però, com un dels "boys" era militar, se'n portà amb permís dels altres la tenda petita per si l'havia de menester al front.

L'altra tenda restà a Ciutat i quan n'Eladi Homs Zimmer l'any 1957 restaurà el moviment escolta a Mallorca se li feu donació; és, o era, de color verd i cap a 1976 encara la vaig veure pels locals de l'A.E. Ramón Llull.

(1) "La Vanguardia" de dia 19 de maig de 1978.
(2) D'aquest grup en venia a ser òrgan oficial la revista "Excursionisme". Sobre llur organització vegeu la revista "Esplai" de dia 7 de gener de 1934.

(3) *Salvat-Català* (Diccionari Enciclopèdic), article "Escoltisme".

(4) Revista "Brisas", febrer de 1935.

(5) Revista "El Explorador" (Madrid), desembre de 1930.

(6) Id., abril de 1931.

(7) Vegeu de Josep Segura i Salado: "Los Exploradores de Sóller".

(8) "Correo de Mallorca" de dia 31 de gener de 1928.

(9) Vegeu de Josep Segura i Salado: "Els Exploradors de Menorca", a la "Revista de Menorca", 2on semestre de 1978, pgs. 236-263.

(10) Revista "La Nostra Terra", n° 30, p. 157.

(11) "Nostra Terra", n° 29, p. 197. "Nostra Terra", tom de 1930, p. 399.

(12) En restuar-se l'escoltisme a Mallorca (1957) el primer agrupament que tenguérem s'anomenà "Ramón Llull".

"Palestra" fou una entitat cultural i patriòtica del Principat que, a l'igual que nostra Associació per la Cultura de Mallorca, fou completament apolítica, la presidia l'any 1931 el filòleg Pompeu Fabra.

(13) "Nostra Terra", tom de 1932, p. 326.

(14) Fill de n'Ignasi, odontòleg, i de Na Maria Fortesa Miró nasqué a Ciutat dia 2 de juny de 1912.

Les monges li ensenyaren les primeres lletres i després ingressà al col·legi Ramon Llull, dirigit pel felanitxer Joan Capó Valls de Padrines; altres professors seus foren En Miquel Garau, En Joan Ferrer i En Samuel Vilaire.

Ingressà més tard al col·legi dels franciscans d'Inca; allà tengué per mestres als mallorquinistes Pare Miquel Colom i Pare Antoni Muntaner.

El seu pare i aquestes persones el modelaren i, com que a Inca s'acostumà a fer excursions, es convertí en un patriota amador de l'acampada.

En iniciar els estudis de medicina hagué de passar a Barcelona i figurant ja a les llistes de l'Associació per la Cultura de Mallorca s'apuntà a Palestra.

En el transcurs del "Segon Aplec General de Minyons de Muntanya", que tengué lloc entre Santa Cecília de Montserrat i Monistrol, conegué a n'Antoni Martí Basté; les experiències del mallorquí i el català foren inolvidables, a la llum de la lluna i els estels, prop del foc de camp i arracrats per la lona de la tenda, intercanviaren coneixements, impressions, anècdotes, vivències... sobre la vida, la història, el folklore... dels seus països. L'amic li dedicà un article que aparegué dia 3 d'abril de 1932 en el periòdic "La Ciutat" (Sabadell).

Aquell any fou per a ell d'una gran activitat, puix aprofità un viatge d'estudis a Santiago per a portar un missatge de Palestra a la organització Utrella i per a conèixer la intel·lectualitat de Galícia.

Així mateix aquell any col·laborà a Barcelona en la replega de signatures a favor de l'Estatut.

Conegué també Mn. Batle i tot plegat el mogué a fundar els "Al.lots", entre els quals s'han de recordar En Busquets, En Martínez, els germans Josep, Nicolau i Ignaci Cortés, i, sobretot, En Gabriel Fuster i Mayans ("Gafim"), íntim amic dels anys escolars amb qui mai perdria el contacte malgrat les seves distintes opinions.

Va ésser un excelent col·laborador de n'Eladi Homs en el seu afany de reconstituir l'escoltisme.

Tots els seus fills i nets han passat pel Guidisme i l'Escoltisme.

També fou co-fundador de l'Obra Cultural Balear.

(15) "Nostra Terra", tom de 1932, p. 328.

(16) "Nostra Terra", tom de 1933, p. 381. Vegeu de Josep Segura i Salado: *Els Exploradors de Felanitx* en el setmanari "Felanitx" del 26 de maig de 1979.

(17) "Nostra Terra", tom de 1934, p. 117.

(18) "Nostra Terra", tom de 1934, número d'agost-octubre.

(19) "Nostra Terra", tom de 1935, p. 65 i "Almanac de les Lletres" per a 1936, p. XXVIII.

(20) "Nostra Terra", tom de 1935, p. 476.

EN MIQUEL PER A GUINA

SOBIRANIES i AUTONOMIES

MIQUEL CARDELL

Mallorca, mil nou cents vuitanta sis. Comença un any que, malgrat tot, no es presenta gaire nou. Al cel claríssim de gener, un esbart d'helicòpters de la Navy juguen a un Apocalipse Now sense cavalcades wagnerianes ni napalm, en aparença.

Pàgines senceres, als diaris, ens expliquen com els fills quixots del gran pare blanc han enfilat dotzenes de viatges de grava i uralita al Castell d'Alaró. I com ens cal d'estar-los agraits. Wonderful, gracias señor.

I quina delícia les fotos del show de Bob Hope sense Bob Hope, però amb Miss amèrica i Miss Tenessy, igual igual que a les películes bèl·liques dels 40 que tornen sovintejar a la TVE.

En canvi haurem hagut d'esperar que les vacances dels Boys s'acabin per saber que, a una discoteca, una al·lota ha estat atacada, l'hi han xapat la cara i, sembla ésser, l'han violada. No és un gran argument per a una pel·lícula de n'Speilberg, malgrat les sospites vagin per a un membre de les forces defensores de la pau de l'imperi; possiblement per això aquesta història acabarà així, sense més explicacions.

Com sense explicacions s'ha girat el full de l'al·luciant episodi del sub-

marí nuclear a l'loure per la Badia de Palma, a la deriva pel Paradís de l'amor. No hi ha hagut pàgines senceres per a aquest tema. Ningú no ha explicat com és possible aparcar un submarí nuclear davant una ciutat amb tres-cents mil habitants i abandonar-lo sense la dotació mínima per a posar-lo en marxa o enfrontar una avaria tan elemental com el trencament de la cadena de l'àncora. Ningú no ha contat què va passar amb la màquina nuclear descontrolada per la badia durant tota la nit de cap d'any. Ni el perill real que es va córrer, ni que hagués succeït si una ona eufòrica d'any nou estavella l'artefacte al Dic de l'Oest arruinant mitja dotzena de flirts d'urgència.

I és una llàstima, un bon show radiactiu podria ésser l'al·luciant necessari per animar la magror de la temporada baixa, qualsevol l'àsser de discoteca quedaria nan devora això - i a aquests sí, que els prohibeix l'autoritat competent. M'imagin les correuges dels tuoperadors per a vendre les vacances més post des de Harrisburg. Això sí que seria una moguda.

Però al cap i a la fi, no ha estat més que un altre dels sis-cents i escaig

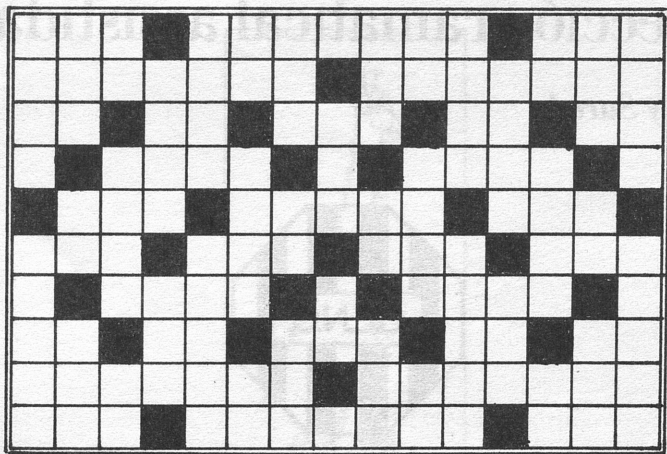
"incidents" que els darrers vint anys han succeït amb l'armament nuclear de la Navy. Una fotesa.

Una fotesa que els mallorquins no hem sabut afrontar amb imaginació. I és una pena, perquè una bona meditació sobre el tema hagués pogut ésser l'al·luciant necessari per encetar la tasca de fer compatible "lo nostro" amb les més avançades tecnologies. Si haguéssim volgut a l'envit, aquest gener de 1986 hauríem pogut substituir els antics foguerons de Sant Antoni per modernes alimares de neutrons que provocassin l'enveja del món civilitzat i l'orgull d'unes autoritats autonòmiques sempre disposades a defensar "lo nostro", com ho demostren les seves notes de premsa i els seus cartells, ben sovint en castellà perquè ho entengui més gent. La Dimoniada s'hauria pogut veure enriquida per un esplet de dimonis mutants que demostrassin d'una punyetera vegada que aquí sempre hem estat europeus i no necessitam tenir enveja de ningú, conscients que som del nostre paper en la defensa dels valors d'un Occident democràtic que ens informa des de Washington del que passa a la primera terra que trobarem al sudest, passant la mar. I del que n'hem de pensar.

PASSATEMPS

MOTS ENCREUATS

Bernat J. AMENGUAL

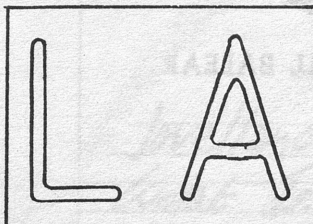
Quan hagi acabat aquest passatemps, cerqui tres noms de dona escrits en diagonal, com a una sopa de lletres.

HORIZONTALS: 1: Ni un. Flor cultivada per la seva fragància i bellesa. Part del dia durant la qual fa fosca. 2: Deixar anar, donar sortida. Rojor que puja a la cara. 3: Pronom usat en lloc de "açò". Vocals. Renou que segueix al llamp. Exclamació de quan un se fa mal. Embrió amb closca d'on surt el pollet. 4: Preposició. Calçat que cobreix el peu i part de la cama. Vocal. Herbari que creix a terres mitjanament humides, prada, devesa. Cinquanta. 5: Pronom personal. Nucli urbà mallorquí, amb important riquesa agrícola. Article. 6: Mamella. Nàusea, fàstic, repugnància (en plural). Determinant pos-

sessiu. Pronom personal usat per a adreçar-se a persones majors. 7: Vocal. Que no hi sent bé. Preposició. Recobreix d'oli o una altra matèria greixosa. Matricula d'Espanya. 8: Símbol químic de l'escandi. Prefix negatiu. Intergecció per a donar coratge. Sigles d'Alcohòlics Anònims. Nota musical (al revés). 9: Riallades, riures, somriures (al revés). Arquitecte i escultor gòtic mallorquí del segle XV que se va fer càrrec de l'obra de la Llotja de Ciutat. 10: Extremitat superior dels ocells. Canvia un líquid d'un recipient a un altre. El planeta Terra.

VERTICALS: 1: Acció de perseguir animals per matar-los. Pas, gambada, camada. 2: Senyor, propietari. Símbol químic del níquel. Paradís, glòria, edèn. 3: Riu d'Itàlia. Gambirols, salts, cabrioles. Article. 4: País Asiàtic. Antiga llengua francesa. 5: Forat fet en terra. Adornat, embellit, decorat, engalanat. 6: Nota musical. Família d'insectes que comprèn les abelles. Terminació verbal. 7: Destresa, habilitat a fer certes coses. Cadascuna de les peces que formen l'esquelet. Adverbi de temps. 8: Cinc. Cafè, cafeteria (al revés). Sigles d'un partit polític espanyol. Símbol químic del fluor. 9: Repetició d'un so per reflexió de les ones sonores. Xifres romanes. Mamífer domèstic semblant al mul, però més petit. 10: Article. Digeriu un aliment. Símbol químic de l'argent. 11: Casa on habita la família. Petita península de l'extrem NE. de Tenerife. 12: Unitat monetària d'Iran i d'Aràbia Saudita. Mamífer de la família dels bòvids, d'un metre d'alçada, que viu a l'Himàlaia. 13: Article nominal que va davant noms de dona. Determinant possessiu. Pronom. 14: Doncs. Renou articulat. Mena de cabàs gros usat a València i les Balears per a guardar-hi lleugues i grans. 15: Home capaç de fer qualsevol acció dolenta. Ciutat del NE. de França de devers 25.000 habitants, on Napoleó III fou fet presoner a una batalla l'any 1870.

DIAGONAL: Tres noms de dona.

(Solucions al proper número)

JEROGLIFIC

Com se diu això que te poses damunt el vestit?

“DEL PLAER DE LLEGIR AL JOC D'ESCRIURE”

RAMON DIAZ i VILLALONGA

El primer encert d'aquest llibre és, sens dubte, el títol: *Del plaer de llegir al joc d'escriure*. Difícilment podríem cercar unes paraules més adients i, alhora, tan precises. El segon encert és que es tracta d'un llibre del tot recomanable. M'explicaré. Els mestres estam, sovint —i sortosament cada vegada més poc— capficats amb els programes, els continguts, els objectius etc. Quan deim “llenguatge” com a matèria d'estudi a l'escola, ens ve el cap, o almenys en allò que pensam primer, és la seva part formal; és a dir, l'ortografia, morfosintaxi etc. Deixam sovint dos caires tan importants com són la creació i la comunicació.

“És evident que el nen ha de saber utilitzar formalment la seva llengua, però al servei d'una millor comunicació (expressió i comprensió). En el cas de la literatura, el treball formal sobre els textos literaris hauria de nodrir la capacitat expressiva i creativa de l'alumne.

És aquí on cal situar la dificultat més important: trobar el punt d'equilibri entre l'estudi dels continguts (adquisició de cultura) i el treball propi de l'expressió lliure, lligada amb el procés de formació de la personalitat (estructuració del pensament, conformació del caràcter etc.)”

Ramon Besora i Mercè Fluvià —ambdós mestres d'escola; aquest fet és important— ens expliquen i mostren treballs que han fet amb els seus alumnes entorn de tres llibres: *El zoo d'en Pitus* de Sebastià Sorribas, *La casa sota la sorra* de Joaquim Carbó i *De mica en mica s'omple la pica* de Jaume Fuster. Després d'unes reflexions formals

entorn de l'estructura de l'obra, els personatges, tècniques i recursos narratius se'ns plantegen unes propostes de creació del tot novadores: una taula rodona amb els personatges de l'obra i l'autor, els alumnes es fan passar pels personatges de *La casa sota la sorra* (Ti, Pera Vidal i Henry Baula) i escriuen a Joaquim Carbó: li donen notícia d'allà on són a l'actualitat, què fan i de, passada, li fan algun retret d'així com acaba l'obra.

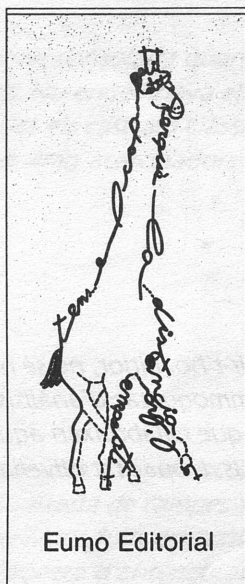
Record que quan estudiava de mestre —no fa gaires anys— ens digueren que la didàctica de la literatura era únicament i exclusivament els tradicionals comentaris de textos i, acte seguit, passàrem a fer història de la literatura. Qui pensi com aquesta professora meva (literatura = història i comentari) li recoman la lectura d'aquest llibre. Hi trobarà propostes de feina prou suggestives i interessants per treballar els i amb els textos.

No ens equivoquem: *Del plaer de llegir al joc d'escriure* no és un receptari el posseïdor del qual té la classe solventada. Ramon Besora i Mercè Fluvià ens donen uns models didàctics que podem aplicar directament, emperò la seva aportació més interessant i lúcida és la motivació que ens transmet i ens permet crear noves propostes de treball amb els textos amb uns plantejaments diferents, novedosos i fonamentats decididament en l'expressió, la creació, la comunicació i la lectura. □

BESORA, R. i FLUVIÀ, M.: *Del plaer de llegir al joc d'escriure*.
Vic: Edit. EUMO, (Didàctica, 5) - 1985.

DEL PLAER DE LLEGIR AL JOC D'ESCRIURE

Ramon Besora
Mercè Fluvià

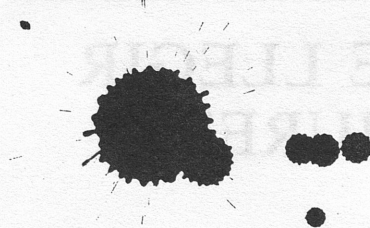
Eumo Editorial

libreria

Jovellanos

- pósters
- làmines
- postals...

Jovellanos, 1 Tel. 221466
Ciutat de Mallorca

L'INVÀLID CICLE DELS AMETLERS

I

Assegut a una taula de cirerer lluent, escriptori tot tapat de randes de versos, amb un joc de dames de gust antic i un amic —rera vidres bisellats i grapalluts neixen fulletes color d'ametlò per les flors aromàtiques de pixum, mustiant-se pas dreces de cap vespre conversant, amb uns tons d'èlitres vellutats, de les amors decadents —novelles de sa innocència— combinant-ho amb la fisiologia dels proboscidis segons les obsoletes tesis del bioquímic, de la Universitat Catòlica de Frankfurt, Doktor Karl Woolf.

II

Escassa neu podreix la florida, assussuaixí. Corns de caceres mai vistes al capcurucull dels turons prop d'un mar de tenasses morades. Blancs de cel i de paper zebrats de blaus. Blaus d'ànima i de sal, no et pensassis.

III

A l'amor del foc vaguen els pensaments florits de morbo (mot amb el qual els indígenes de l'illa anomenen el líquen amb barbata que se menja els arrovins ametlerars). Genes d'esbutzar a balquena pètals i màquines de cosir retxes agudes i elegants com la cal.ligrafia anglesa d'aquesta plagueta que crem, una plana rara l'altra, per fer desaparèixer totes les impressions digitals del meu desig quasi quasi teratològic.

IV

Nimfa de seda moderna dins el diorama del meu cor, cap fil de verb, accions de bioritms fan veta de la bona: cauen flocs, caires de mots, classificar cansa, ho sabies?

Garfit el plomí per reials invitacions als terrors adults. Ningú no pot sobrevolar ses equacions secretes. Tan poc la musica, aquella, tradueix les aromes de l'hivernacle abandonat on filen aranyes de mel i sucre i molsa de temps. Creixia una por petitoneusa per les distàncies abisals —abismal, millor escrit— entre cucaveles de rialles com a cortines de gasa als plors de marbre fluix i iridescent. Estoig el poemari entre les plecs d'un llenguatge que no serveix per a res i m'acot entre els esbarzers de frases per amagar el planter de la futura Efa-Ema pirata. Suren les amors entre fullineues de fris.

V

*El perfum és un fum de no-res
Moradenques mordales fan via*

suaci

envit

dreuera sens fi

colcava

*damunt un cavallet de mar
i l'amic —Help!—*

era i no era.

VI

M'enlluernen el tactes eixes clapes de neuina de ta pell, amor-amor, i no sé dir-t'ho. Pitjor, no sé ni com ho sé. Lletra-trèmols foscs a les cal.ligrafies de mon desig escorxat és un dir casi casi emmoquetat d'anàlisis cegues —apreses als llibres de confidències i de memòries— com la brusquina de consonants que calabruixen aqueix paper on s'inscriu sobre un espill sismogràfic l'ombra del meu sentir fesomiat de blancs crus. L'opacitat olivella de plantilla d'una descripció possible amb taques de sintaxi...

i VII

Deute (Un si és no és)

¿Quina ombra carabassa forta, com la dels llevamans pudents, pot competir amb l'eclipsi de les amors?

C R E A C I O

(LLIBRE INÈDIT)
SIGNARI U**CONTRAFORT***Paret contra ametler, contra corol.la, contra fet: contra lletra: contracor***ESTIMADÍSSIMS CORCS***Sou minoria. Sou sols. I destrossau gotes de temps delicadíssim. Sou secrets com eixe desplec de paraules: polsim de frases desfetes per singulars tremolors de fregilitat. Sou cors de corc per la llengua eixorca, corcada de gust antic: llenyams vius d'atròpodes i d'histologies. Senayls de la descomposició: cants sanats: cans. Vet ací el meu detritic homenatge.***VERES ORQUÍDIAS DE FOSCÚRIA***Corses de coleòpters aturats en sec dins el morat d'una mimesi: un retratar-se en fals infanta corregudes d'esplendors vegetals on els antenats cauen: l'atracció sexual és un reclam de la melodia. Imitar formes amb materials de verb: desveri d'uns gusts extingits als poemaris encesos i encetats de creus falsificacions d'efectes. Tenc per a mi.***ANDROIDE***La veu cavernosa me consolava quan les notícies —sobretot els leads— m'omplien d'èczema tota la llengua. Fou un amic de l'ànima. No endevinava el futur, no me deia mentides. Me recordava la infinita calma amb què dibuixaven les notes agudes els castratti clàssics. Me la robaren ells. Però, malgrat perdi de tot el cap, l'androide acompanyarà la meua mort amb acaronadors designis de llunyania.***COCK RING***Mal de mals: l'horabaixa magnetoscòpic sense ni una alífera imatge. La repetició exacta dels dolors en la nota puntual de la carn desxifrada de rampes sobtades. Remor de rumors oscats de fresc. Quin captiveri d'idees! Creix l'ombra de la tinta davall els fulls esblaimats i emblanquinats de frissors menudeues males de classificar. La musica no és condol, ni claveguera d'entenebraments d'una ànima amarada d'adverses i paradoxals il.luminacions de nores. Encanteris silents originen l'acubor: imitació d'una mort sense saber-ho.*

AGENDA

JORNADA DE LA PAU 1986

Justícia i Pau de Mallorca, en la jornada del primer de gener, ens ha fet arribar el lema que Joan Pau II ha triat per aquesta XIX Jornada Mundial de la Pau: "LA PAU UN VALOR SENSE FRONTERES", al qual s'afegeix l'eslògan: "NORD-SUD, EST-OEST: UNA SOLA PAU".

Aquesta Associació creu que "el punt central del lema incideix d'una manera clara amb la injustícia que des de fa molts anys pateixen els pobles més nafrats per les lluites internes, promogudes per les grans potències que intenten dominar àrees que escapen a la seva influència (Líban, Irak, Nicaragua, Afganistan, Salvador, Colòmbia, Xile, Sudafrica, etc.) que clamen per una pau que els és negada".

Aquesta crida, —afegeixen— ens interpel·la a tots: "La pau, un valor sense fronteres de nacions, races, pobles, grups i associacions polítiques, culturals i econòmiques, aletegi per damunt del nord-sud, est-oest, gràcies a l'esforç de mi, tu i d'aquell".

L'any 1986, com recordareu, ha estat declarat l'any Internacional de la Pau. Des d'aquesta Agenda Informativa us anirem informant de tots aquells actes que en aquest marc s'organitzin.

30 DE GENER

El proper 30 de gener de 1986, aniversari de la mort del Mahatma Gandhi, es celebrarà el XXIII "Dia Escolar de la No-Violència i la Pau", obra pionera d'educació pacificadora fundada l'any 1964.

Si voleu una més ampla informació gratuïta, escriviu (adjuntant un sobre franquejat i amb la vostra adreça, o un cupó-resposta internacional si escriviu des de l'estranger) al Coordinador del DENIP, Apartat Postal 126, S'Arenal (Mallorca).

Amb el suport de

Fundació Congrés de Cultura Catalana

2 DE FEBRER

Acte de Presentació Pública del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana i de constitució del Consell d'Entitats Promotores de les Illes Balears, a Manacor.

El programa de l'acte és el següent:

- 10.30 h. Inauguració de l'Exposició "Mn. Alcover: Mig segle després". Presentació del Llibre "Mn. Alcover i la llengua catalana", a càrrec de l'autor, Josep Massot i Muntaner.

- 12.00 h. Acte de Constitució del Consell d'Entitats Promotores i Homenatge a Mn. Alcover.
- 12.05 h. Presentació i Benvinguda, a càrrec del Batle de Manacor, Gabriel Homar i Sureda.
- 12.10 h. Antoni M. Alcover, avui. A càrrec del catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears, Joan Miralles i Monserrat.
- 12.40 h. Un Congrés per al futur. A càrrec del coordinador de l'àrea científica de Lingüística social, Isidor Marí i Mayans.
- 13.10 h. Viure en català oberts al món. A càrrec de Josep M. Llompart, escriptor.
- 13.30 h. Lectura de l'acta de constitució del Consell d'Entitats Promotores de les Illes Balears.
- 13.40 h. Acomiadament.
- 14.30 h. Dinar que ofereix l'Ajuntament de Manacor a les autoritats i representants del Consell d'Entitats Promotores. □

llegiu

**mallorca
socialista
la revista
de l'esquerra
mallorquina**

PSM

Partit Socialista de Mallorca
carrer Temple, 7 - Ciutat

